
JÄRJESTÖKYSELY –2021

Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry.

Sisällysluettelo

1. Kyselyllä tietoa lappilaisista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä.....	2
2. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintamahdollisuudet Lapissa	7
2.1 Järjestöjen henkilöstöresurssit.....	7
2.2 Järjestöjen taloudelliset resurssit	9
2.3 Toimitilat ja muut toimintaympäristöt	12
2.4 Järjestöjen tuen tarpeet.....	14
3. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen moninaista toimintaa Lapissa.....	17
3.1 Järjestötoimintaan osallistujat ja toiminnan kohderyhmät	17
3.2 Viestintää järjestöjen toiminnasta	23
4. Yhteistyö sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kantavana tekijänä	26
4.1 Järjestöjen ja kuntien välinen yhteistyö Lapissa.....	26
4.2 Järjestöjen välinen yhteistyö Lapissa	30
4.3 Järjestöjen muiden toimijoiden kanssa tekemä yhteistyö Lapissa	35
5. Koronaepidemian vaikutuksia lappilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan.	37
6. Yhteenvetoa ja tulevaisuuden näkymiä.....	43
6.1 Yhteenvetoa kyselystä	43
6.2 Lappilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tulevaisuuden näkymiä	45

1. Kyselyllä tietoa lappilaisista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä

Järjestölähtöinen tiedontuotanto on määritelty Lapin maakunnallisessa järjestöstrategiassa koko järjestökenttää läpileikkaavaksi teemaksi. Järjestölähtöisen tiedontuotannon tavoitteena on tehdä lappilaiset järjestöt sekä niiden monipuolinen toiminta ja asiantuntijuus näkyväksi ja tunnetuksi. Maakunnallisesti toteutettu järjestökysely vastaa osaltaan tähän tavoitteeseen, ja se toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2018. Ensimmäiseen järjestökyselyyn vastasivat Lapissa toimivat eri alojen järjestöt. Toiseen, tässä raportissa käsiteltävään maakunnalliseen järjestökyselyyn vastaajina olivat puolestaan lappilaiset sosiaali- ja terveysalan järjestöt.

Tiedontuotanto järjestötoiminnasta on järjestöjen näkökulmasta tärkeää, mutta samalla myös hyvin haastavaa. Järjestökentälle on tyypillistä jatkuva muutos, joka kohdistuu niin järjestöjen lukumäärään kuin myös toiminnan sisältöön. Viime vuosina runsaasti keskustelua on herättänyt myös järjestötoiminnan rahoitus, joka on parhaillaan suurten muutospaineiden alla. Lisäksi julkisen sektorin käynnissä olevat merkittävät rakenteelliset uudistukset (erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus) heijastuvat toteutuessaan myös järjestökenttään. Kuluvan vuoden aikana järjestökenttää on lisäksi muun yhteiskunnan tavoin haastanut koronaepidemia, jolla on ollut merkittävä vaikutus järjestöjen jokapäiväiseen toimintaan ja tulevaisuuden näkymiin.

Järjestöt keräävät tietoa erilaisin tavoin, ja tiedon koonti vaihtelee runsaasti järjestöjen välillä. Osa järjestöistä kerää systemaattisesti laadullista ja määrällistä tietoa toiminnastaan, ja osassa tiedon kerääminen on satunnaista. Tiedon systemaattinen kerääminen on yleisempää niillä järjestöillä, joilla on palkattua henkilökuntaa ja kehittämishankkeita, joiden rahoittaja edellyttää tietynlaista tiedon keräämistä toiminnasta ja rahoituksen käytöstä. Erityisesti pienet paikalliset vapaaehtoisvoimin toimivat järjestöt kaipaavat tiedon keräämiseen tukea. Järjestöjä koskevan alueellisen tiedon kokoaminen ja analysointi on resursseja vaativa prosessi. Tehtävä soveltuu hyvin maakunnallisille verkostojärjestöille, kuten tämän ja ensimmäisen kyselyprosessin toteuttaneelle Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistykselle.

Ensimmäinen järjestökysely laadittiin Lapin järjestöneuvottelukunnan alaisen kaikille avoimen Lapin maakunnallisen tiedontuotannon verkoston toimesta. Verkoston toimintaan osallistui järjestöjen, oppilaitosten, kuntien, sosiaalialan osaamiskeskuksen ja maakunnan edustajia, joiden asiantuntijuus oli tärkeää kyselyn valmistelussa. Ensimmäisen kyselyn valmistelussa hyödynnettiin myös muualla Suomessa toteutettuja järjestökyselyitä. Tämän toisen kyselyn toteuttamisessa hyödynnettiin ensimmäistä kyselyä varten tehtyä kehittämistyötä sekä kyselyprosessista saatuja kokemuksia. Tässä kyselyssä käytetty lomake muokattiin tiedontuotannon verkostossa monitoimijaisesti edellisen kyselyn tavoin.

Tämä raportti sisältää toisen Lapin maakunnallisen järjestökyselyn keskeiset tulokset. Kyselyyn vastasi 51 sosiaali- ja terveysalan järjestöä. Tulokset kertovat ensisijaisesti kyselyyn vastanneista järjestöistä, mutta luovat myös samalla suuntaa antavaa kuvaa Lapissa toimivista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä. Lisäksi osaa tuloksista voidaan tarkastella suhteessa vuonna 2018 toteutettuun ensimmäiseen järjestökyselyyn, jossa kysyttiin osin samat kysymykset. Nyt käsillä oleva kysely on kuitenkin otokseltaan suppeampi, sillä se kohdistui vain sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Kysymyksiä tässä toisessa järjestökyselyssä oli sen sijaan enemmän. Kyselyssä käsitellään muun muassa sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintamahdollisuuksia Lapissa,

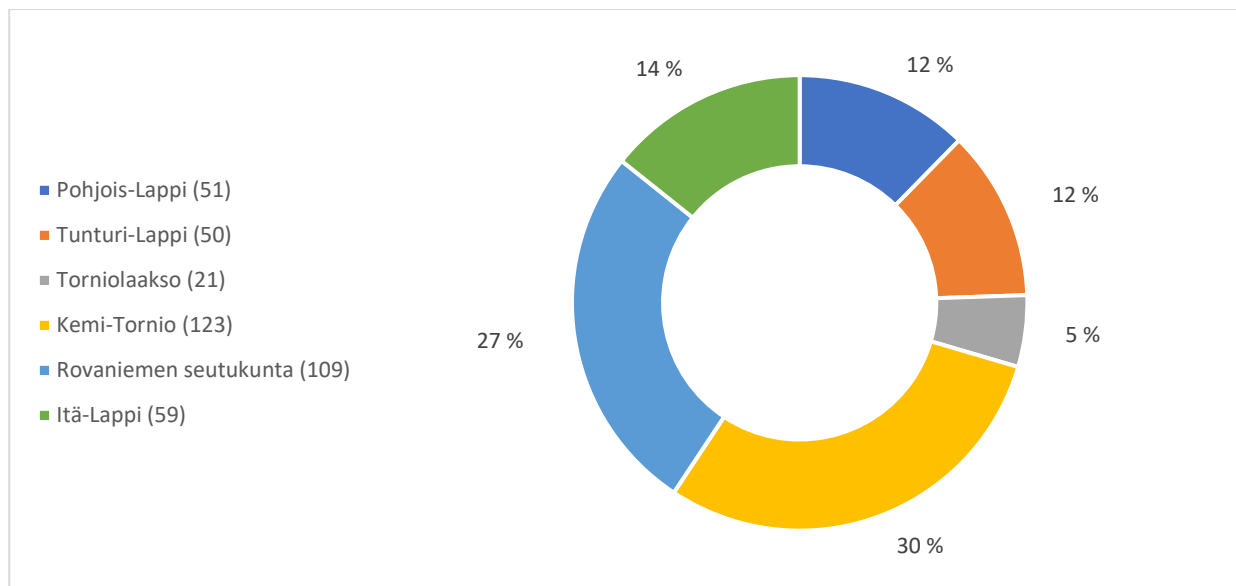
monimuotoista toimintaa ja toiminnan kohderyhmiä sekä osallistujia, viestintää, eri toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä koronaepidemian vaikutusta järjestöjen toimintaan.

Kyselyn tuloksia ei esitetä järjestöittäin ja tulokset esitetään maantieteellisesti tarkasteltuna pääasiassa vain maakunnan tasolla. Kunta- ja seutukuntakohtaiset tarkastelut edellyttäisivät suurempia kunta- ja seutukuntakohtaisia vastaajamääriä. Paikallisten järjestöjen lisäksi kyselyyn vastasi useita seudullisesti tai maakunnallisesti toimivia järjestöjä. Näiden järjestöjen vastaukset täydentävät tietoa järjestöjen tuottamasta toiminnasta Lapissa.

Kyselyn vastausaika oli 1.7.2020-23.10.2020. Järjestökyselyä jaettiin monikanavaisesti Lapin järjestöille. Kysely lähetettiin 266 sosiaali- ja terveysalan järjestölle. Yhteensä sosiaali- ja terveysalan järjestöjä on Lapissa yli 400, mutta kaikkien yhteystiedot eivät ole saatavilla. Kyselyä markkinoitiin sähköpostilla, tekstiviestein, puheluin, lappilaiset.fi -sivustolla sekä sosiaalisen median kanavilla. Lisäksi yhdelle yhdistykselle kysely toimitettiin kirjepostina.

Kuviossa 1. on esitelty Lapin sosiaali- ja terveysalan järjestöt seutukunnittain. Kuten kuviosta nähdään, Kemi-Tornion seutukunnassa ja Rovaniemen seutukunnassa on huomattavasti muita seutukuntia enemmän sosiaali- ja terveysalan järjestöjä. Rovaniemen ja Kemi-Tornion seutukuntien osuudet myös kaikkien eri toimialojen järjestöjen osuudesta ovat suuret (Kts. Lapin maakunnallinen järjestökysely 2018). Kyseiset alueet ovat Lapin tiheimmin asuttuja alueita, mikä selittää järjestöjen muita alueita suuremman lukumäärän. Väestömäärään suhteutettuna järjestöjen määrät eivät ole Rovaniemen seutukunnassa ja Kemi-Tornion seutukunnassa muita korkeammat: edellisen kyselyn mukaan Rovaniemen seutukunta ja Kemi-Tornion seutukunta ovat päinvastoin järjestötiheydeltään vähjimpiä seutukuntia Lapissa.

Kuvio 1. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt Lapissa seutukunnittain

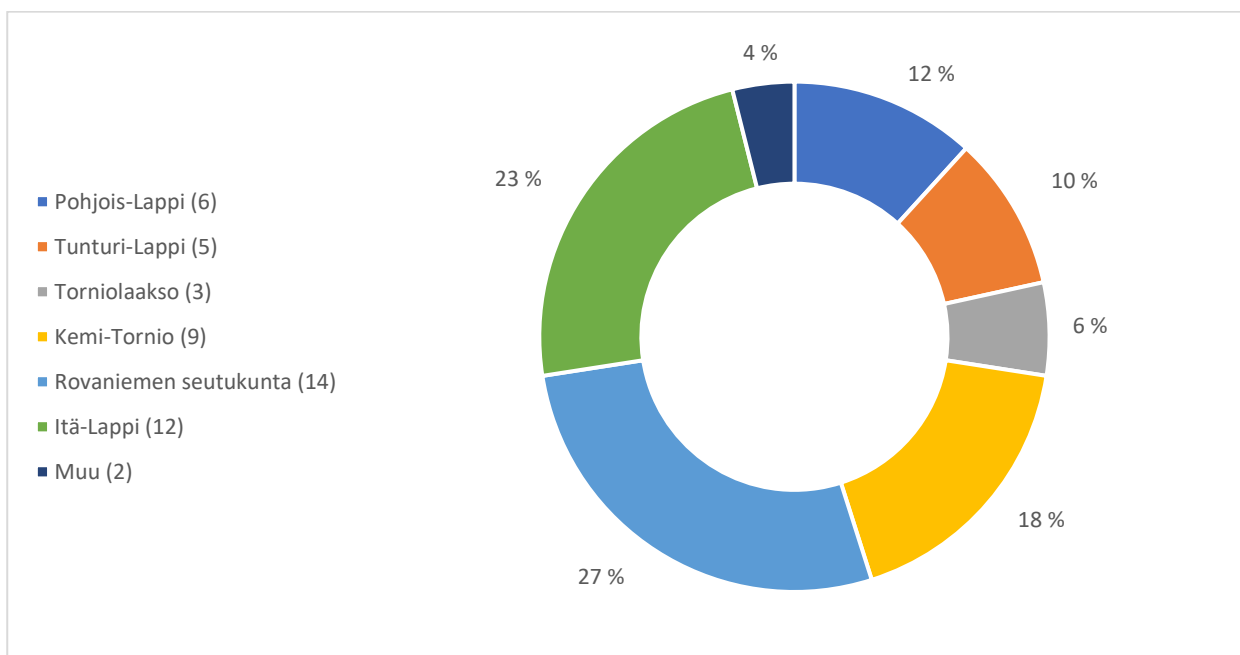
Tähän kyselyyn saatiin vastauksia kuudestatoista (16) Lapin kunnasta. Keminmaalta, Kolarista, Posiolta, Simosta ja Tervolasta ei saatu yhtään vastausta. Eniten vastaajia oli Rovaniemeltä, josta

kyselyyn vastasi 13 järjestöä. Seuraavaksi eniten vastauksia saatiin Kemistä (6) ja Kemijärveltä (5). Muista kunnista saatujen vastausten määrä vaihteli yhden ja kolmen välillä.

Seutukunnittain tarkasteltuna Rovaniemen seutukunnasta saatiin eniten vastauksia, osuuden ollessa 27 prosenttia vastaajista (14 vastaajaa). Toiseksi eniten vastauksia saatiin Itä-Lapin seutukunnasta, jonka vastanneet muodostivat 23 prosentin osuuden vastanneista (12 vastaajaa). Kemi-Tornion osuus vastaajista oli 18 prosenttia. Muiden seutukuntien osuudet vastaajista jakaantuivat kuvion 2. mukaisesti, ja vastaajia oli vähiten Torniolaakson seutukunnassa. Kun vastanneiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen määriä tarkastellaan suhteessa seutukuntien kaikkiin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen määriin, voidaan todeta Itä-Lapin vastaajien määrän olleen tässä kyselyssä suhteellisen korkea.

Vastauksia saatiin eniten isoimmista kunnista, joissa myös järjestöjen ja sosiaali- ja terveysalan järjestöjen osuudet ovat pienempiä kuntia suuremmat. Vastaajien kokonaislukumäärä on kuitenkin kuntakohtaisesti kohtuullisen pieni ja kuntien välinen vaihtelu ei ollut jokaisen kunnan kohdalla suoraan riippuvainen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen määrästä. Esimerkiksi Torniossa ja Enontekijöltä saatiin saman verran vastauksia, vaikka Tornion sosiaali- ja terveysalan järjestöjen määrä on noin nelinkertainen Enontekiöön verrattuna.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneet järjestöt seutukunnittain (51 vastaajaa)

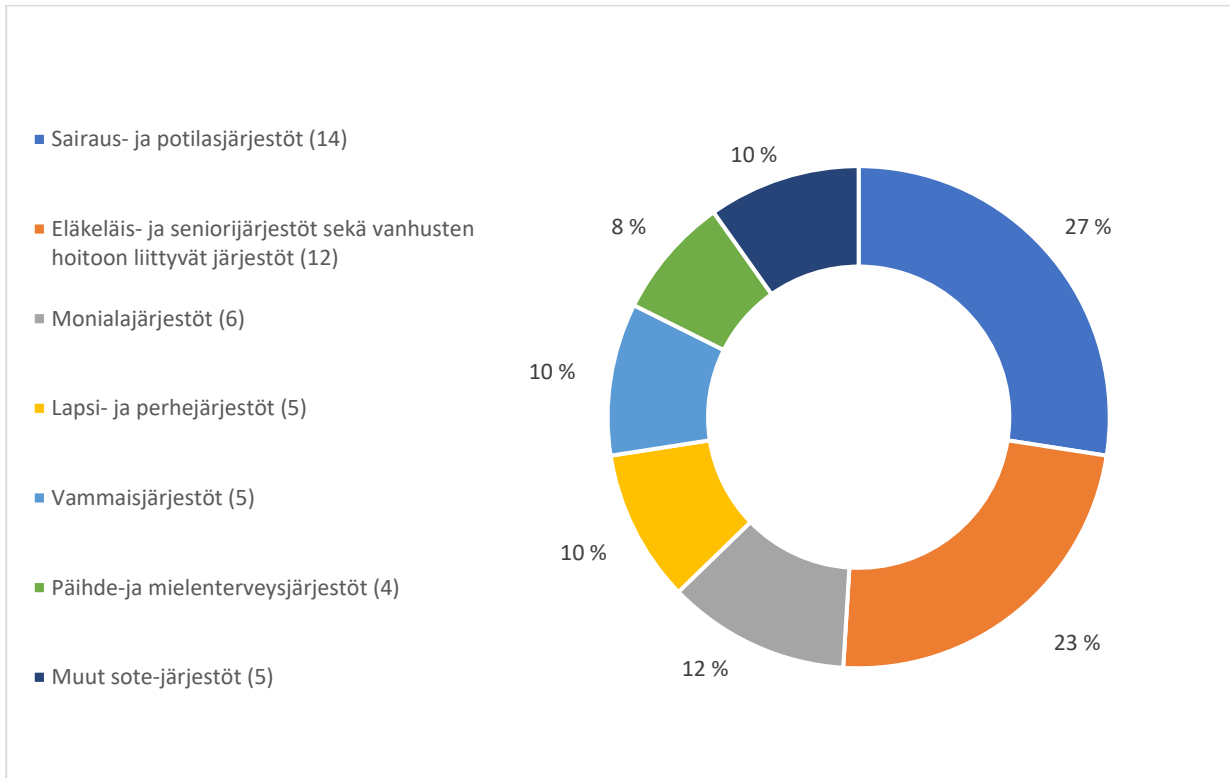

Yhtä lukuun ottamatta kaikki vastanneet järjestöt olivat rekisteröityneet Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin. Kyselyyn vastanneista 70 prosenttia (36 järjestöä) edusti paikallisyhdistyksiä ja 18 prosenttia (9 järjestöä) alue- tai piirijärjestöjä.

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen toimialat on esitetty kuviossa 3., jonka mukaan kyselyyn vastanneista 27 prosenttia (14 järjestöä) on sairaus- ja potilasjärjestöjä. Eläkeläis- ja seniorijärjestöjä sekä vanhusten hoitoon liittyviä järjestöjä oli puolestaan 23 prosenttia (12 järjestöä). Monialajärjestöjä oli mukana kuusi (12 prosenttia vastanneista) ja lapsi- ja perhejärjestöjä oli puolestaan mukana viisi (10 prosenttia vastaajista). Myös vammaisjärjestöjä

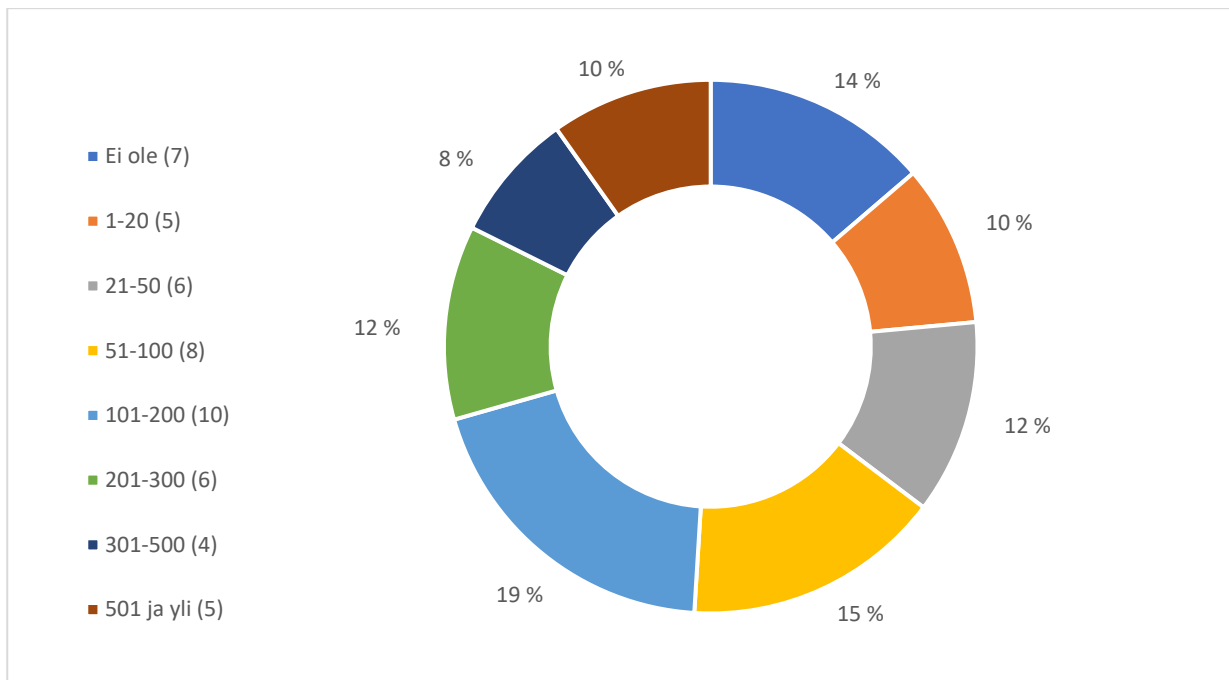
oli mukana viisi eli 10 prosenttia vastaajista. Lisäksi mukana oli vastaajia päihde- ja mielenterveysjärjestöistä ja muista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä.

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet järjestöt toimialoittain (51 vastaajaa)

Vastaajilta kysyttiin toimialan lisäksi myös avoimella kysymyksellä edustamansa järjestön toiminnan tarkoituksesta ja tavoitteista. Vastauksissa korostuivat tietyn sairaus- tai muun kohderyhmän hyvinvoinnin lisääminen, edunvalvonta ja oikeuksien ajaminen. Lisäksi vastauksissa tuli esille muun muassa erilaisten toimintojen järjestäminen, vertaistukitoiminnot ja osallisuuden vahvistaminen.

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden järjestöjen henkilöjäsenmäärät (51 vastaajaa)

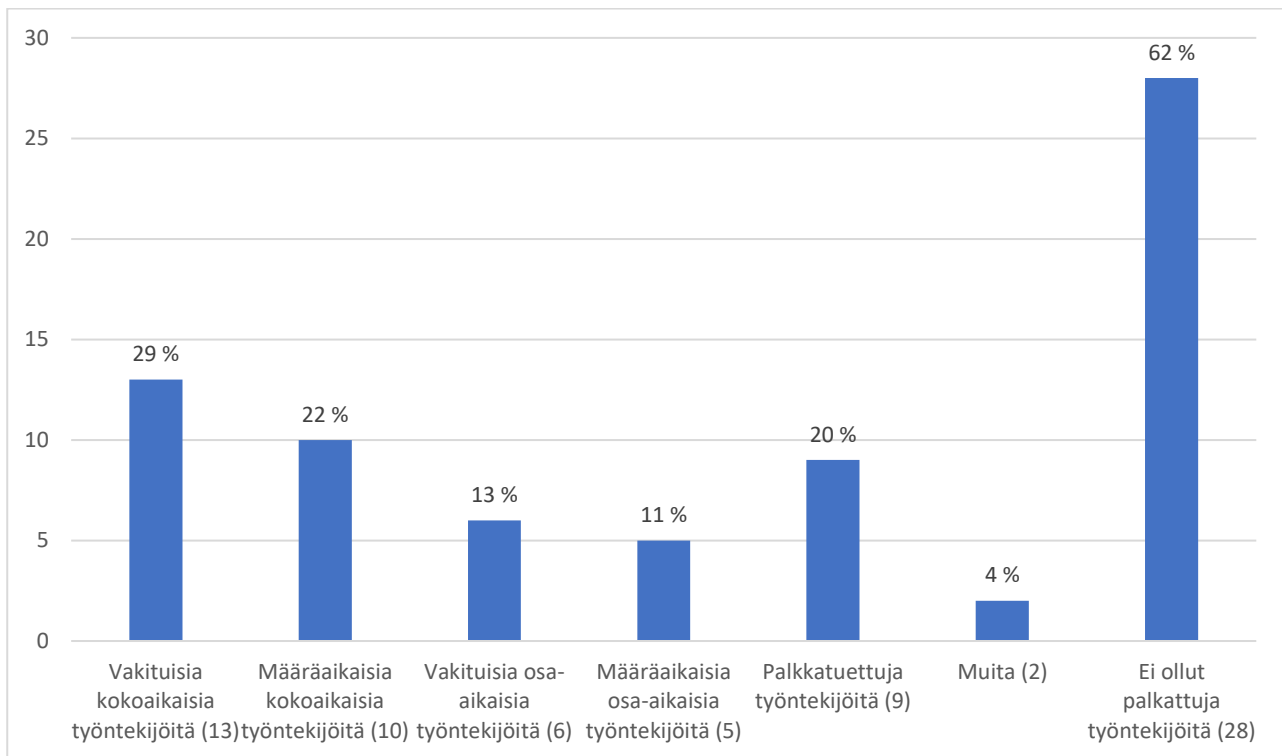
Kuten kuviosta 4. nähdään, kyselyyn vastanneista järjestöistä suurimmalla osalla on 101–200 henkilöjäsentä tai 51–100 henkilöjäsentä. Nämä järjestöt muodostavat yhteensä 34 prosentin osuuden kyselyyn vastanneista järjestöistä. Näitä suuremman henkilöjäsenmäärän järjestöjä on 30 prosenttia kyselyyn vastanneista, ja korkeintaan 50 henkilöjäsenen järjestöt muodostavat 36 prosentin osuuden vastanneista.

2. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintamahdollisuudet Lapissa

2.1 Järjestöjen henkilöstöresurssit

Kyselyssä kartoitettiin järjestöjen käytettävissä olevia henkilöstöresursseja. Kuten kuviosta 5. selviää, kyselyyn vastanneista järjestöistä 62 prosentilla (28 järjestöä) ei ollut palkattuja työntekijöitä. Vakituksia kokoaikaisia työntekijöitä oli puolestaan 29 prosentilla vastanneista järjestöistä (13 järjestöä). Määräaikaisia kokoaikaisia työntekijöitä oli 22 prosentilla vastanneista järjestöistä (10 järjestöä) ja palkkatuettuja työntekijöitä oli 20 prosentilla (9 järjestöä) vastanneista järjestöistä. Lisäksi osalla kyselyyn vastanneista järjestöistä oli myös vakituksia ja määräaikaisia osa-aikaista työtä tekeviä työntekijöitä. Vastausvaihtoehto ”muita” viittaa todennäköisesti tuntityöntekijöihin. Seutukunnallisesti tarkasteltuna Rovaniemen seutukunnan vastaajissa oli suhteellisen paljon järjestöjä, joissa oli palkattuja työntekijöitä. Itä-Lapin vastaajissa puolestaan oli suhteellisen paljon järjestöjä, joissa ei ollut palkattuja työntekijöitä.

Kuvio 5. Järjestöjen erilaiset työntekijät vuonna 2019 (45 vastaajaa, 73 vastausta)

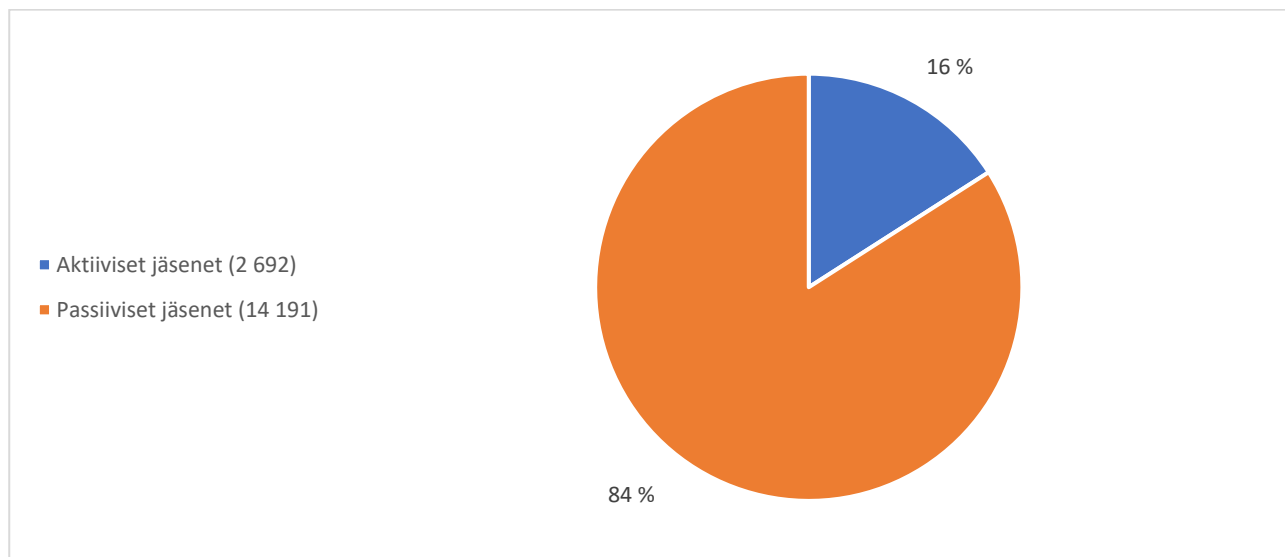

Työntekijäresurssit kuvastavat hyvin järjestökentän moninaisuutta. Monilla pienemmillä järjestöillä ei ole lainkaan palkattuja työntekijöitä ja määräaikaisten työntekijöiden määrä on muun muassa hankerahoitusten vuoksi suhteellisen korkea. Palkatun työvoiman määrä on suurella osalla pysynyt samana tai kasvanut vuodesta 2017 vuoteen 2019, niillä kyselyyn vastanneilla järjestöillä, joilla on palkattua työvoimaa. Kyselyyn vastanneista 26 prosenttia (12 vastaajaa) koki, että järjestössä on riittävä määrä palkattuja työntekijöitä, kun taas 24 prosentin (11 vastaajaa) mielestä palkattuja työntekijöitä ei ole riittävästi. 41 prosenttia vastanneista (19 vastaajaa) puolestaan koki, että he eivät tarvitse palkattua työvoimaa. Näistä suhteellisen paljon vastaajia oli Itä-Lapissa, jossa järjestöissä ei ollut palkattua henkilökuntaa.

Järjestöjen jäsenet voidaan määritellä järjestötoiminnan perustaksi. Jäsenet rahoittavat jäsenmaksuillaan toimintaa ja omalla aktiivisuudellaan mahdollistavat toiminnan toteuttamisen toisille jäsenille ja muille kohderyhmille. Lisäksi he osallistuvat itse järjestöjen toimintaan. Kyselyssä kartoitettiin järjestöjen aktiivisten jäsenten osuuksia kaikista jäsenistä. Aktiiviset jäsenet määriteltiin kyselyssä henkilöiksi, jotka ovat toimineet yhdistyksen toiminnassa vuoden 2019 aikana. Kuten kuviosta 6. nähdään, aktiivisia jäseniä on yhteensä 16 prosenttia (2692 jäsentä) kyselyyn vastanneiden järjestöjen kaikista jäsenistä. Passiivisten jäsenten osuus on puolestaan 84 prosenttia eli passiivisten jäsenten määrä on kyselyyn vastanneilla järjestöillä yhteensä 14 191. Edellisessä, kaikkiin lappilaisiin järjestöihin kohdistuneessa kyselyssä tulos oli samansuuntainen, mutta aktiivisia jäseniä oli suhteellisesti suurempi osa kokonaisuudesta. Aktiivisten jäsenten osuus oli aikaisemmassa kyselyssä 37 prosenttia kokonaisuudesta. Tähän kyselyyn vastanneiden sosiaali- ja terveysjärjestöjen vastausten perusteella vaikuttaisikin siltä, että sosiaali- ja terveysjärjestöissä aktiivisten jäsenten osuudet ovat koko järjestökentän aktiivisten jäsenten osuuksiin peilattunakin pienet.

Kuvio 6. Aktiivisten jäsenten määrät ja osuus kaikista jäsenistä (henkilöjäsenet, 46 vastaajaa)

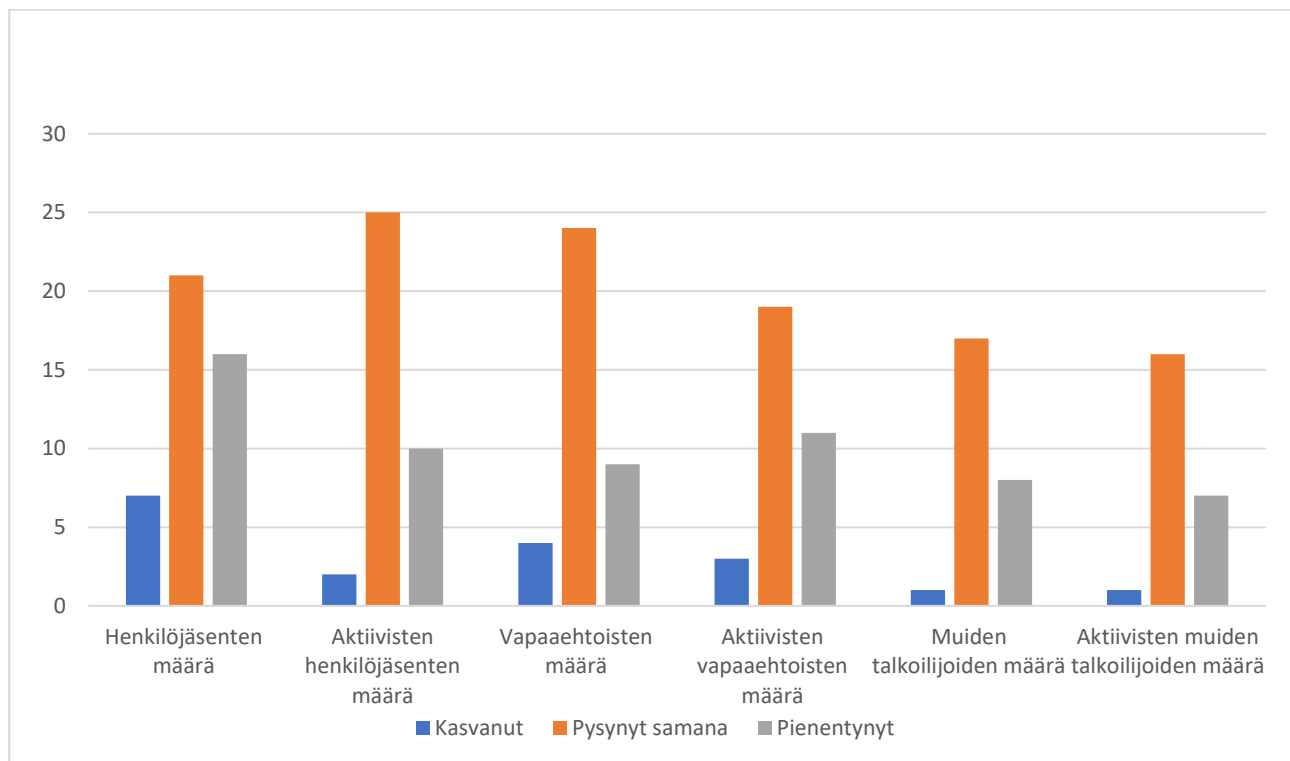

Aktiivisilla jäsenillä, vapaaehtoisilla ja muilla talkoilijoilla on tärkeä merkitys järjestöjen toimintojen toteutuksessa. Kyselyyn vastanneista 25 prosenttia (12 vastaajaa) kertoi aktiivisten jäsenten, vapaaehtoisten ja talkoilijoiden toteuttavan 100 prosenttia järjestön kaikesta toiminnasta ja merkittävä osa (69 prosenttia/34 vastaajaa) arvioi kyseisten tahojen toteuttavan yli puolet edustamansa järjestön toiminnasta.

Kyselyssä kartoitettiin erilaisten jäsenten, vapaaehtoisten ja talkoilijoiden määrien kehitystä vuodesta 2017 vuoteen 2019. Tulokset perustuvat kyselyyn vastanneiden arvioihin siitä, miten eri toimijoiden määrät ovat vuodesta 2017 vuoteen 2019 kehittyneet. Kuten kuviosta 7. nähdään, kaikkien ryhmien osalta nähtiin tilanteen pysyneen yleisimmin vakaana. Yli 20 vastaajaa näkee aktiivisten henkilöjäsenten, henkilöjäsenten ja vapaaehtoisten määrän pysyneen ennallaan. Huolestuttavana voidaan kuitenkin järjestöjen resurssien näkökulmasta pitää sitä, että moni vastaaja näki myös erilaisten toimijoiden määrien vähentyneen kyseisellä ajanjaksolla. Henkilöstöjäsenten, vapaaehtoisten ja talkoilijoiden määrien vähentyminen näyttäytyy kyselyyn

vastanneiden järjestöjen osalta selkeimpänä muutoksena. Avoimissa vastauksissa korostui jäsenten ja vapaaehtoisten iäkkyyks ja esille tuli myös näkemys nuorten vähäisestä kiinnostuksesta vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Aktiiviset jäsenet, vapaaehtoiset ja talkoilijat ovat kyselyyn vastanneissa järjestöissä useimmiten 60–79-vuotiaita ja kyseisen ikäluokan osuus järjestöjen aktiivitoimijoista on merkittävä.

Kuvio 7. Erilaisten jäsenten, vapaaehtoisten ja muiden talkoilijoiden lukumäärien kehitys vuodesta 2017–2019 (49 vastaajaa)

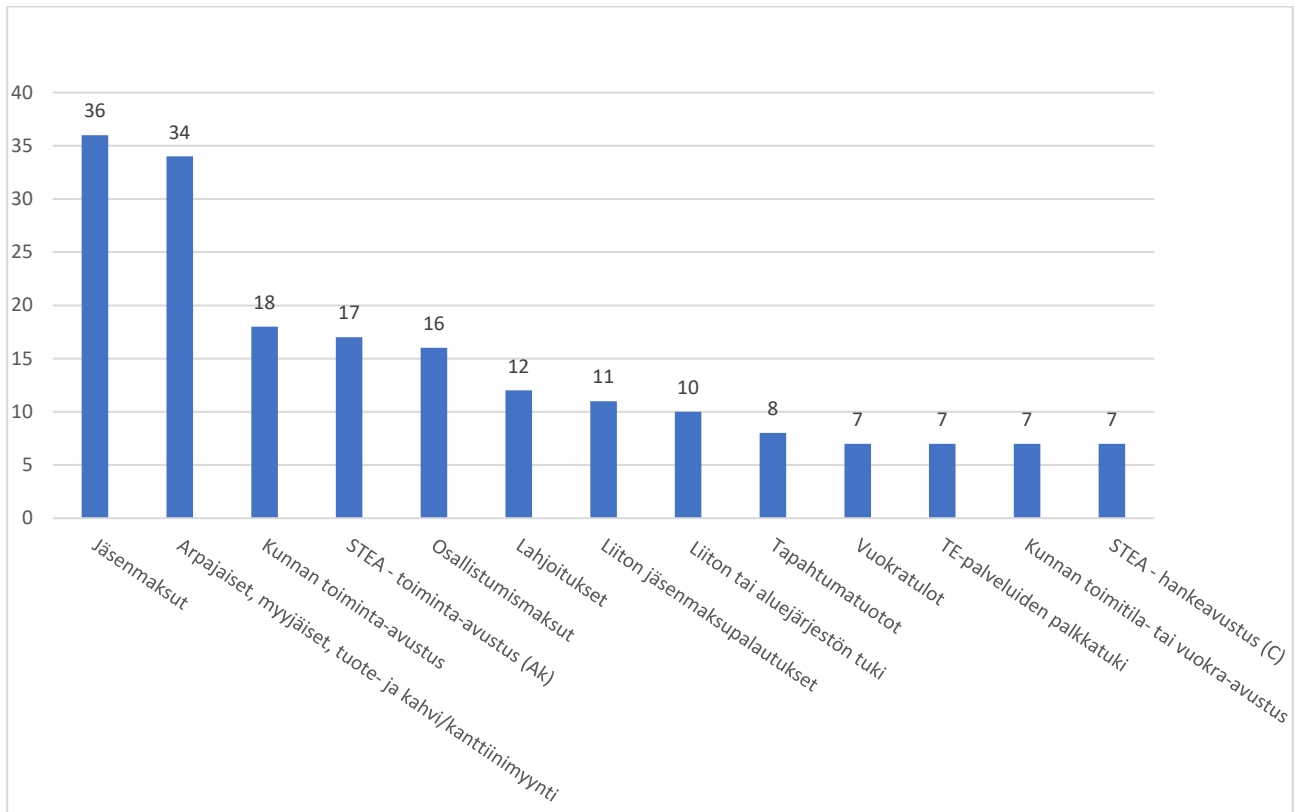
Henkilöstöjäsenten lisäksi järjestöillä on myös yhteisöjäseniä sekä ei aktiivisesti toiminnassa mukana olevia kannatusjäseniä. Tässä kyselyssä kyseisten ryhmien osuuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia ja yli puolet kyselyyn vastanneista kertoi, että asia ei koske järjestöä (eli heillä ei ole yhteisö- tai kannatusjäseniä) tai ei osannut vastata kysymykseen kyseisten jäsenten lukumäärän kehityksestä. Niistä joilla kyseisiä jäseniä on, näki suurin osa kyseisten jäsenmäärien pysyneen vakaana.

2.2 Järjestöjen taloudelliset resurssit

Järjestöillä on lukuisia erilaisia tapoja rahoittaa toimintaansa. Kuten kuviosta 8. selviää 75 prosenttia vastanneista järjestöistä (36 järjestöä) rahoittaa toimintaansa jäsenmaksuilla. Seuraavaksi yleisin toiminnan rahoittamisen muoto ovat arpajaiset, joilla toimintaansa rahoittaa kyselyyn vastanneista 71 prosenttia (34 vastaajaa). Myös myyjäiset ja tuotemyynnit ovat suosittuja toiminnan rahoittamisen keinoja. Kunnan toiminta-avustuksia saa 38 prosenttia kyselyyn vastanneista järjestöistä (18 järjestöä). STEAn toiminta-avustusta saa 35 prosenttia järjestöistä (17 järjestöä), STEAn hankeavustusta saaneiden järjestöjen ollessa 15 prosenttia vastanneista järjestöistä (7

järjestöä). Kyselyyn vastanneista järjestöistä hyvin pienellä osalla oli STEAn lisäksi muita projektirahoituksia.

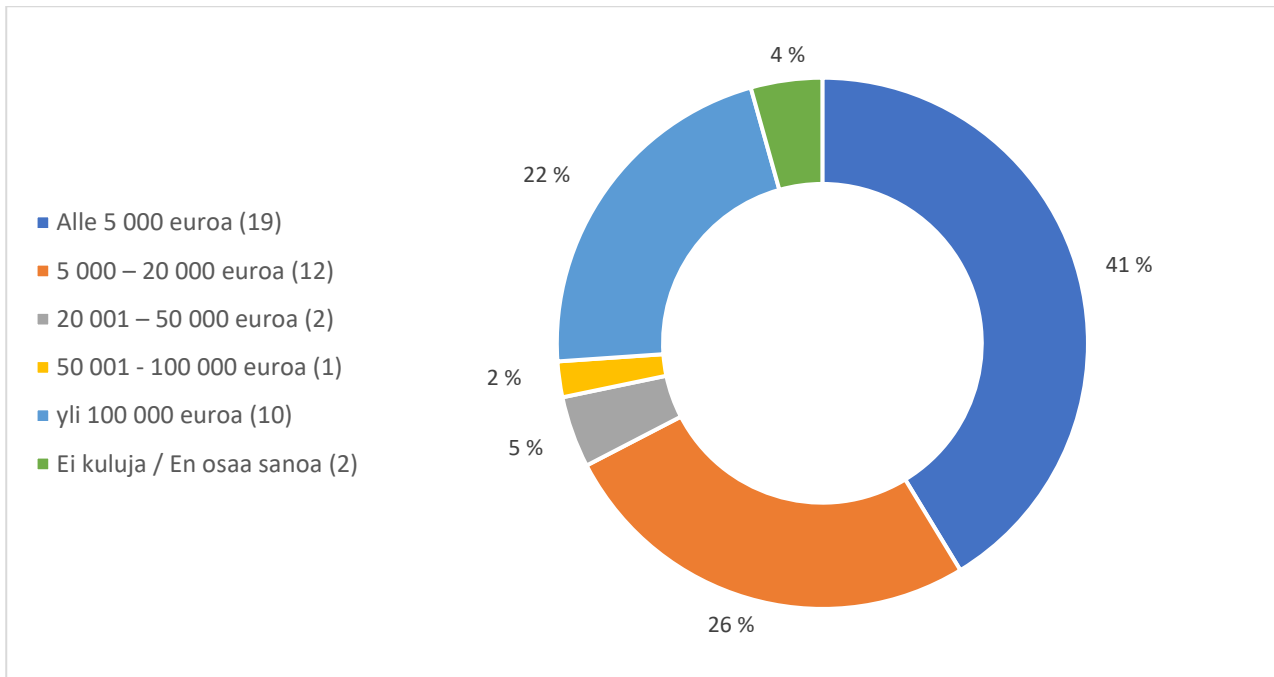
Kuvio 8: Miten järjestö rahoittaa toimintaansa, 11 yleisintä vastausta (48 vastaajaa, 294 vastausta).

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen kunnilta saamat rahalliset avustukset ovat yleisimmin 500–1500 euroa, ja vain pienellä osalla vastanneista avustussumma on tätä suurempi tai pienempi. STEAn avustusten osalta avustussummat vaihtelivat runsaasti kyselyyn vastanneiden järjestöjen osalta, osa oli saanut vuonna 2019 pienen muutaman tuhannen euron avustussumman. Usealla STEAn avustuksia saaneista kyselyyn vastanneista järjestöistä avustussumma oli kuitenkin yli 100 000 euroa ja kuudella kyselyyn vastanneella järjestöllä STEAn avustussumma oli yli 300 000 euroa. Myös muilta tahoilta saadut avustukset vaihtelivat runsaasti kyselyyn vastanneiden järjestöjen välillä, ja tyypillisimmin avustussummat olivat alle 3000 euroa, mutta joukossa oli myös selkeästi suurempia avustuksia muilta tahoilta saaneita järjestöjä.

Kuten kuviosta 9. selviää, kyselyyn vastanneista järjestöistä 41 prosenttia (19 järjestöä) kertoo vuoden 2019 kokonaiskulujen olevan alle 5000 euroa. 26 prosenttia vastanneista (12 järjestöä) puolestaan kertoo kokonaiskulujen olleen vuonna 2019 5000–20 000 euron välillä. Luvut kertovat kyselyyn vastanneiden järjestöjen painottuvan pienillä taloudellisilla resursseilla toimiviin järjestöihin. 22 prosenttia vastanneista (10 järjestöä) puolestaan kertoo kokonaiskulujen olleen yli 100 000 euroa. Jakaumat ovat samansuuntaiset kuin edellisessä eri toimialojen järjestökyselyssä, jossa todettiin lappilaisten järjestöjen toimivan pääosin vapaaehtois pohjalta ja pienillä taloudellisilla resursseilla. Mukana vastaajissa on kuitenkin myös järjestöjä, joiden kokonaiskulut ovat järjestökentän mittakaavassa merkittävät. Vastaajista viisi kertoi järjestönsä kokonaiskulujen olevan yli 300 000 euroa vuodessa.

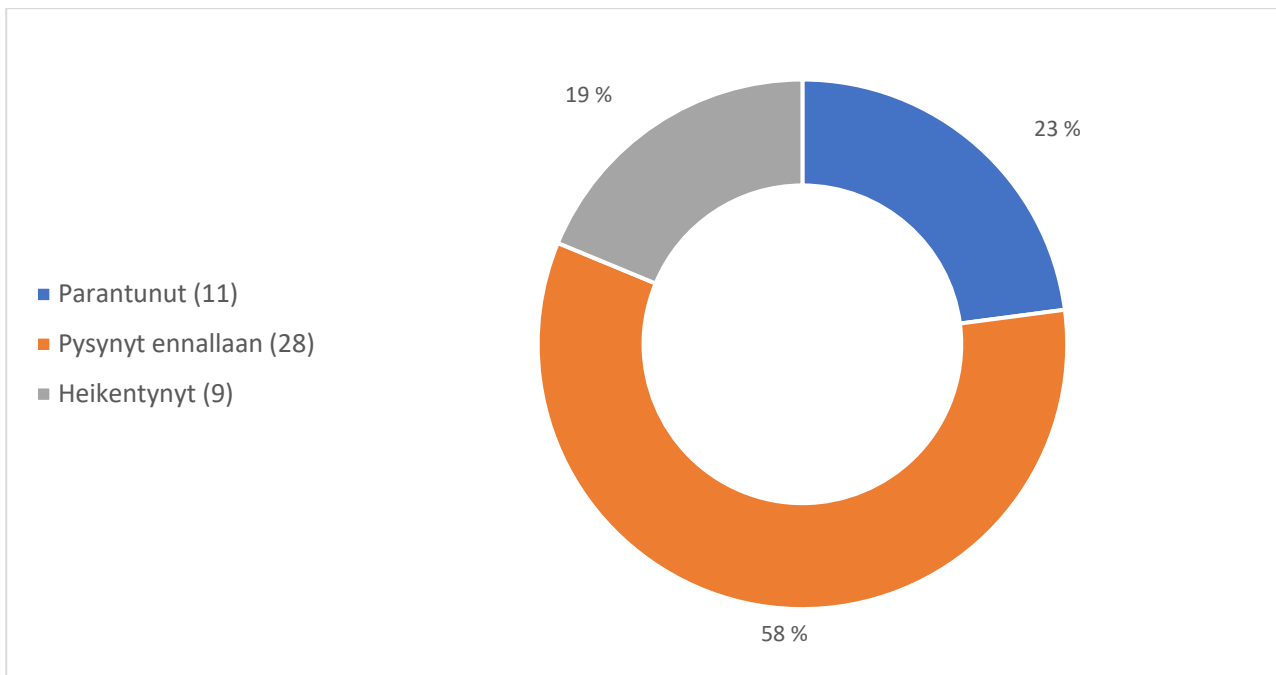
Kuvio 9. Järjestöjen kokonaiskulut (46 vastaajaa)

Kyselyyn vastanneista järjestöistä 58 prosenttia (28 järjestöä) kertoi järjestön taloudellisen tilanteen pysyneen ennallaan vuodesta 2017 vuoteen 2019 (kuvio 10.). Taloudellinen tilanne on parantunut 23 prosentilla (11 järjestöä) vastanneista järjestöistä ja heikentynyt 19 prosentilla vastanneista (9 järjestöä).

Kun vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä järjestöjen mahdollisuuksista toteuttaa toimintaansa, nousivat rahalliset resurssit toistuvasti esille. Vastauksissa tuli esille myös tarve aktiivisten toimijoiden ja henkilöstöresurssien vahvistamiselle. Vastaajien mukaan useisiin järjestöihin kaivataan vahvempaa resurssia kehittämistyöhön, joka kytkeytyy niin rahallisten resurssien kuin myös aktiivisten toimijoiden ja henkilöstön määrän vahvistamiseen.

Kuvio 10: Järjestöjen taloudellisen tilanteen muutos (48 vastaajaa)

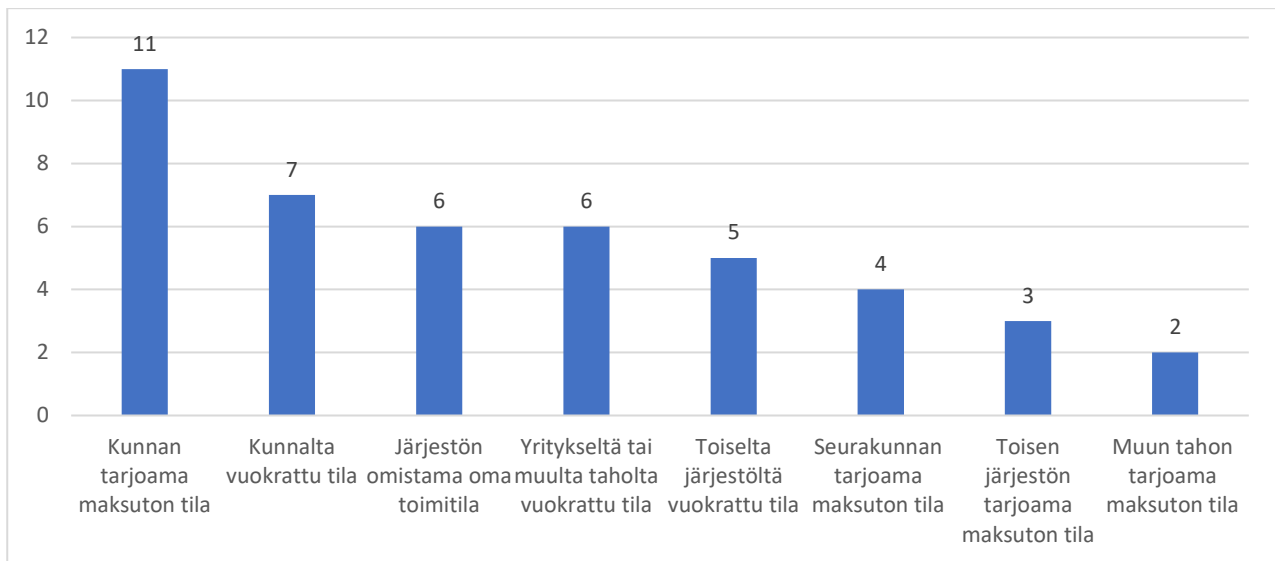

2.3 Toimitilat ja muut toimintaympäristöt

Järjestöjen toimintapuitteet ovat moninaiset. Toimintaan liittyvistä puitteista voidaan erottaa vakituiset toimitilat ja muut tilapäisesti käytössä olevat toimintaympäristöt. Kysymys toimitilojen vakituisuudesta on siinä mielessä tärkeä, että se kuvastaa osaltaan järjestön toiminnan pysyvyyttä. Suurella osalla vastanneista järjestöistä on vakituiset toimitilat (yli 70 prosenttia vastanneista). Noin viidennes kyselyyn vastanneista kertoi, että järjestöllä ei ole vakituisia toimitiloja, eikä niille ole myöskään tarvetta. Kolme vastaajaa kertoi, että järjestöllä ei ole vakituisia toimitiloja, mutta niille olisi tarve.

Kuten kuviosta 11. nähdään, kyselyyn vastanneista 12 prosentilla (6 järjestöä) oli järjestön omistama vakituinen oma toimitila. Kunnan tarjoamissa maksuttomissa vakituisissa tiloissa toimi noin viidennes eli 22 prosenttia kyselyyn vastanneista järjestöistä (11 järjestöä) ja kunnalta vuokratuissa vakituisissa tiloissa puolestaan 14 prosenttia vastanneista järjestöistä (7 järjestöä). Toiselta järjestöltä vuokratuissa vakituisessa tilassa toimi 10 prosenttia vastanneista järjestöistä (5 järjestöä). Järjestöt toimivat myös vakituisissa, muun muassa yksityisiltä henkilöiltä ja yrityksiltä vuokratuissa tiloissa.

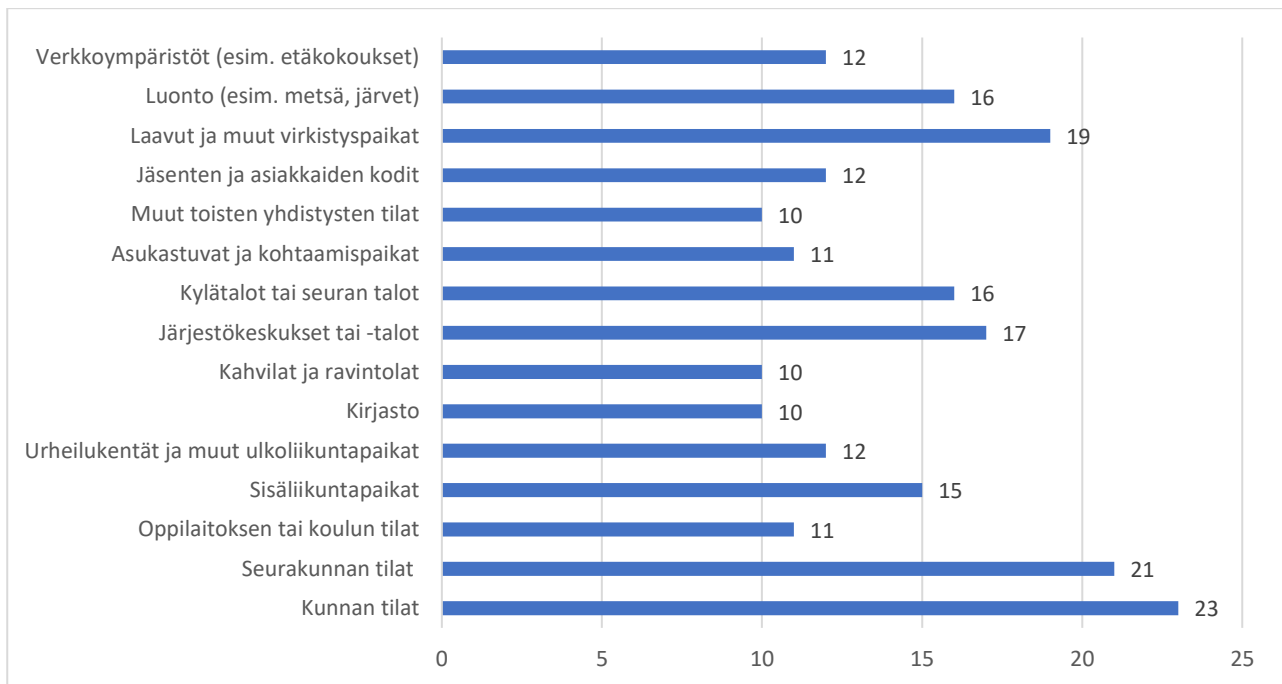
Kuvio 11. Järjestöjen vakituiset toimitilat (49 vastaajaa ja 60 vastausta).

Järjestöt toteuttavat moninaista toimintaansa myös lukuisissa ei-vakituisissa toimitiloissa. Kuten kuviosta 12. selviää, kuntien ja seurakuntien tilat ovat yleisimpiä järjestöjen käyttämiä ei-vakituisia toimintatiloja, ja kyseisissä tiloissa toimintaa järjestävien järjestöjen osuudet lähentelevät puolta vastanneista (49 prosentilla/23 järjestöllä kuntien tiloissa, 45 prosentilla/21 järjestöllä seurakuntien tiloissa). Tyypillisiä toimintojen järjestämipaikkoja ovat myös laavut ja muut virkistyspaikat, järjestökeskukset tai -talot, kylätalot ja seurojen talot, luonto ja sisäliikuntapaikat. 13 prosenttia kyselyyn vastanneista (6 vastaajaa) kertoi, että järjestöllä ei ole käytössä muita tiloja, eikä muille tiloille ole myöskään tarvetta. Vain yksi vastaaja kertoi, että järjestöllä ei ole käytössä muita tiloja, mutta tiloille olisi tarvetta. Kaiken kaikkiaan vastausten suuri lukumäärä suhteessa vastanneisiin järjestöihin kuvastaa sitä, että yksittäiset järjestöt toteuttavat toimintaa hyvin monenlaisissa tiloissa.

Järjestöisen moninaisia tilaratkaisuja kuvastaa kymmenen ”muu, mikä” -vastausta. Vakituksena toimitila on toiminut seurakunnan tai muun tahon tarjoama maksuton tila. Lisäksi tila on vuokrattu säätiöltä, tai vuokratila on jaettu toisen järjestön kanssa. Lisäksi Järjestotalo on tarjonnut maksuttomat tilat jäsenmaksua vastaan.

Kuvio 12. Järjestöjen ei-vakituiset tilat tai ympäristöt (47 vastaajaa, 242 vastausta)

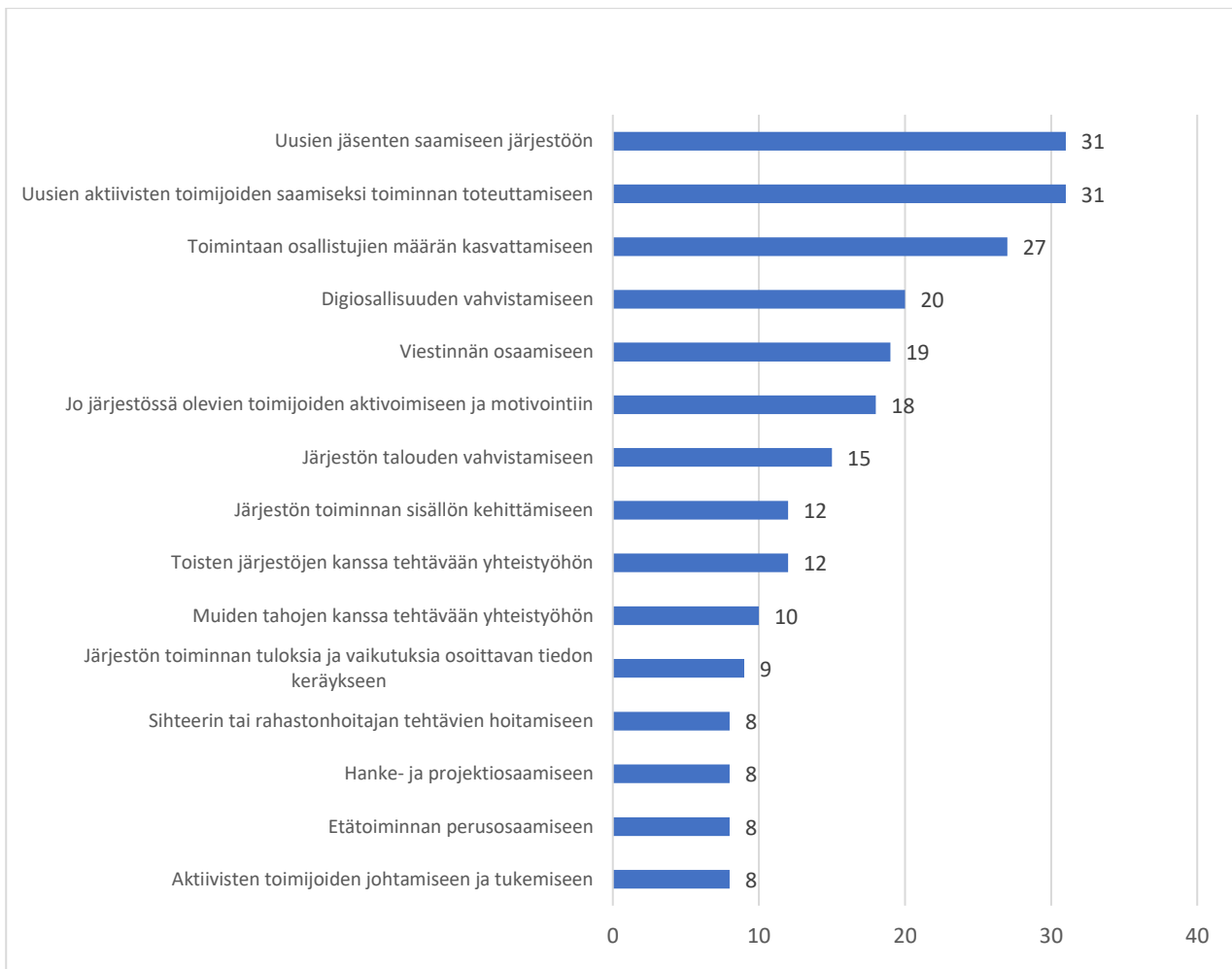

Kyselyyn vastanneista 65 prosenttia (31 vastaajaa) koki järjestön nykyisten vakituisten toimitilojen olevan sopivat ja riittävät järjestön toiminnan kannalta. 81 prosenttia vastanneista (38 vastaajaa) koki järjestöjen käytössä olevien muiden ei-vakituisten toimitilojen olevan riittävät. Loput vastanneista koki toimitilat riittämättömiksi tai vastaajilla ei ollut käytössä toimitiloja. Avoimissa vastauksissa nousi esille muun muassa tarve ilmaisille, edullisille, esteettömille, sisäilmaltaan terveille tiloille sekä materiaalien säilytystiloille. Yhtenä tärkeänä tekijänä nousi esille hyvät tietoliikenneyhteydet, joiden merkitys on järjestöille erityisesti harvaan asutulla alueella keskeinen.

2.4 Järjestöjen tuen tarpeet

Kyselyssä kartoitettiin järjestöjen tuen tarpeita. Kuten kuviosta 13. nähdään, kyselyyn vastanneiden järjestöjen suurimmat tuen tarpeet liittyvät uusien jäsenten sekä uusien aktiivisten toimijoiden saamiseen osaksi järjestöjen toimintaa (molemmissa 70 prosenttia vastaajista/31 vastaajaa). Nämä tuen tarpeet korostuivat suhteellisen paljon sairaus- ja potilasjärjestöjen kohdalla. Niissä järjestöissä, joissa oli palkattua henkilökuntaa, oli harvemmin tarvetta uusien jäsenten saamiseen liittyvään tukeen. Kolmanneksi tärkein tuen tarve liittyy toimintaan osallistuvien määrän kasvattamiseen (61 prosenttia/27 vastaajaa). Suuri osa vastaajista koki järjestönsä tarvitsevan tukea myös muun muassa digiosallisuuden vahvistamisessa, viestinnän osaamisessa, jo yhdistyksessä olevien toimijoiden aktivoimisessa ja motivoinnissa sekä järjestön talouden vahvistamisessa. Niissä järjestöissä, joissa oli palkattua henkilökuntaa, oli harvemmin tarvetta viestinnän osaamisen vahvistamiseen.

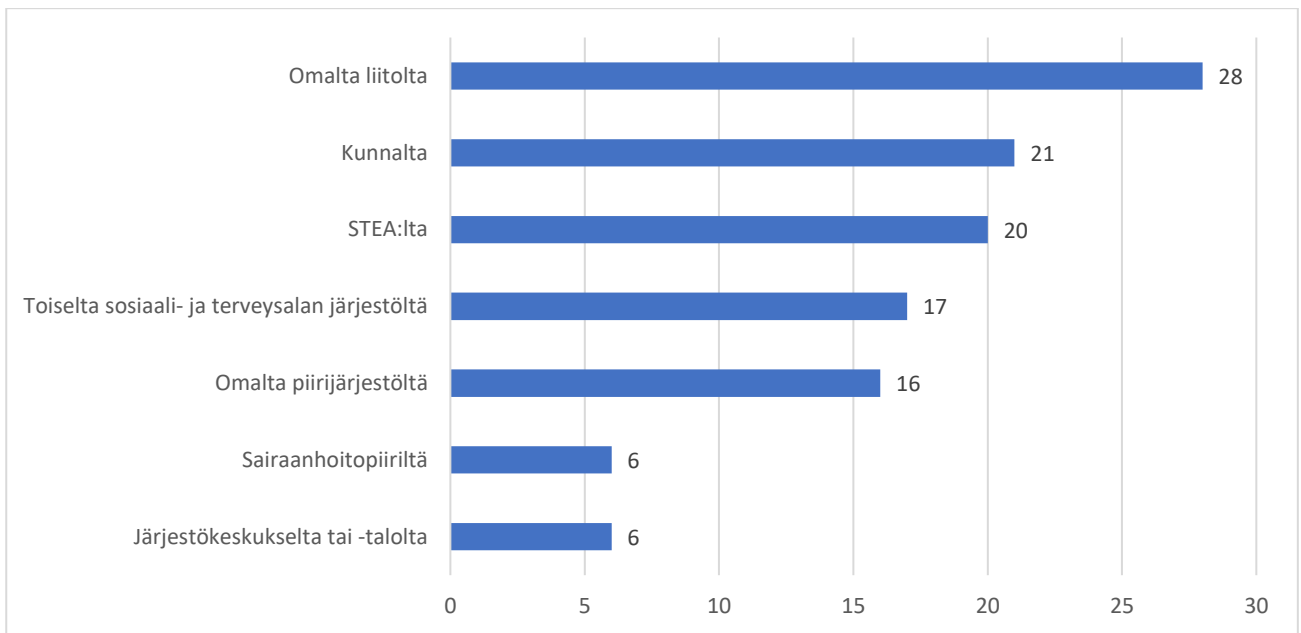
Kuvio 13. Järjestöjen tuen tarpeet (44 vastaajaa, 262 vastausta)

Vastaajia pyydettiin tuen tarpeiden lisäksi arvioimaan kyselyssä myös sitä, kenen tahon tai tahojen antamasta tuesta järjestössä on hyödytty. Kuten kuviosta 14. selviää, järjestöjen yleisin tärkeänä koettu tukitaho on järjestön oma liitto (60 prosenttia/28 vastaajaa). Toiseksi yleisimpänä tukitahona nousi esille kunta (45 prosenttia/21 vastaajaa) ja kolmantena STEA (43 prosenttia/20 vastaajaa). Tärkeitä tukitahoja ovat myös toiset sosiaali- ja terveystalouden järjestöt, oma piirijärjestö, sairaanhoitopiiri sekä järjestökeskus/-talo.

Kuvio 14. Järjestöjen tärkeimmät tukea antaneet tahot (47 vastaajaa)

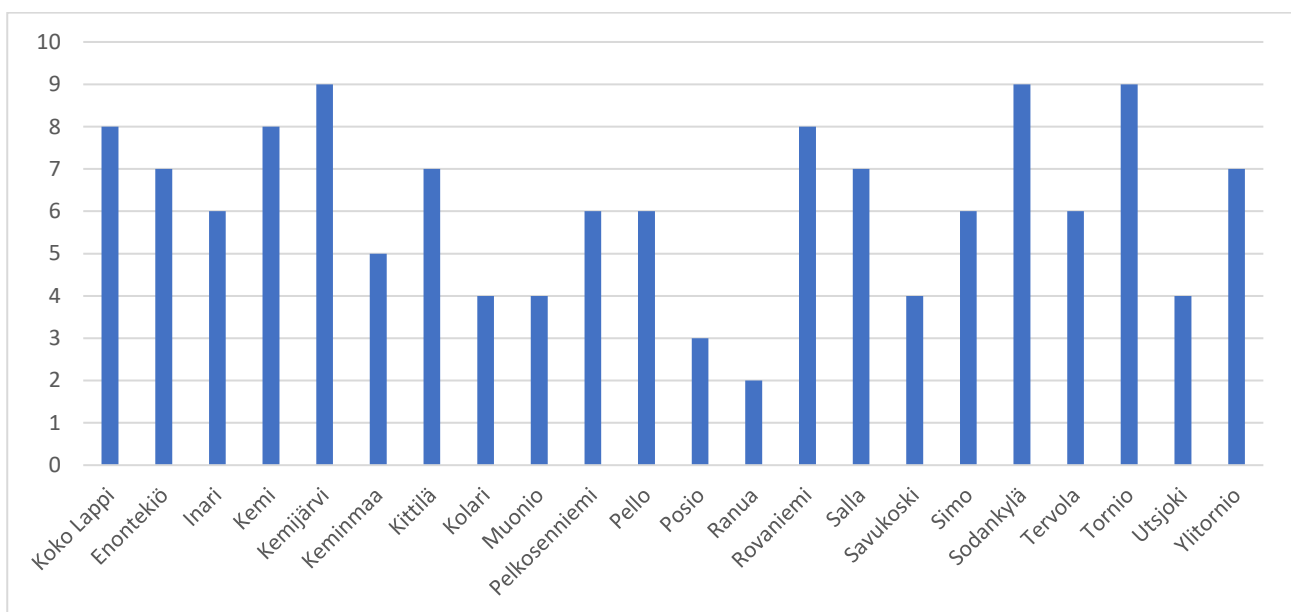

3. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen moninaista toimintaa Lapissa

3.1 Järjestötoimintaan osallistujat ja toiminnan kohderyhmät

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen toiminta kattaa kokonaisuutena tarkasteltuna koko Lapin alueen (kuvio 15.). Näin on siitä huolimatta, että kyselyyn ei saatu vastauksia jokaisesta Lapin kunnasta (järjestön kotipaikka). Järjestöjen toiminta ei kuitenkaan ole useinkaan kuntakohtaista, vaan järjestöt toimivat usean kunnan alueella ja kyselyyn vastanneista 16 prosenttia (8 järjestöä) kertoi toimivansa koko Lapin alueella.

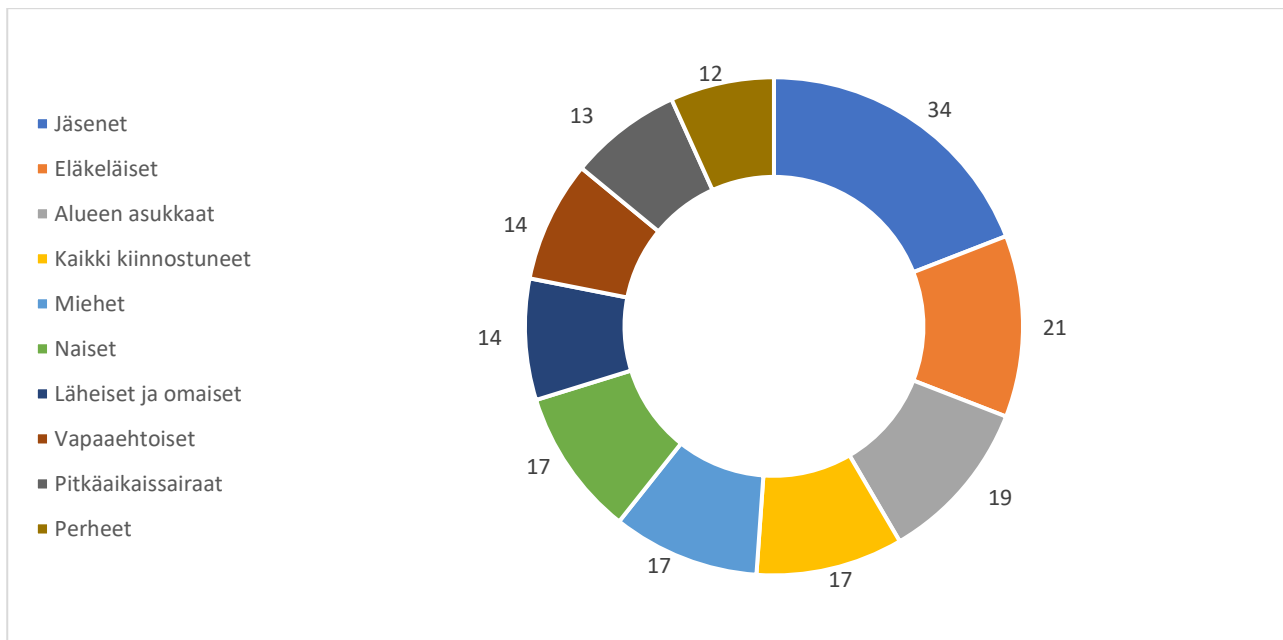
Kuvio 15. Kunnat, joiden alueella yhdistyksellä on toimintaa Lapissa (50 vastaajaa)

Kuten kuviosta 15. nähdään, järjestöjen toiminta ulottuu suhteellisen tasaisesti eri puolelle Lappia. Vastauksissa korostuvat kunnat, joista oli eniten vastaajia (esimerkiksi Rovaniemi, Kemi ja Kemijärvi).

Kuviossa 16. tarkastellaan järjestöjen toiminnan kohderyhmiä. Kuten kuviosta käy ilmi, järjestöjen toiminnan kohderyhmät ovat hyvin moninaiset. Kyselyyn vastanneista 67 prosenttia (34 järjestöä) kertoo toimintansa pääkohderyhmäksi jäsenet. Pääkohderyhmäksi eläkeläiset puolestaan tunnistaa 41 prosenttia vastanneista (21 vastaajaa) ja alueen asukkaat 37 prosenttia vastanneista (19 vastaajaa). 33 prosenttia vastanneista (17 vastaajaa) puolestaan kertoo järjestön toiminnan pääkohderyhmäksi kaikki kiinnostuneet. Miehet ja naiset ovat pääkohderyhmänä yhtä suurella osalla järjestöistä (33 prosenttia/17 vastaajaa). Pääkohderyhminä merkittäviä ovat kyselyyn vastanneilla myös omaiset ja läheiset, vapaaehtoiset, pitkäaikaissairaat ja perheet.

Kuvio 16. Yhdistyksen toiminnan kohderyhmät (51 vastaajaa)

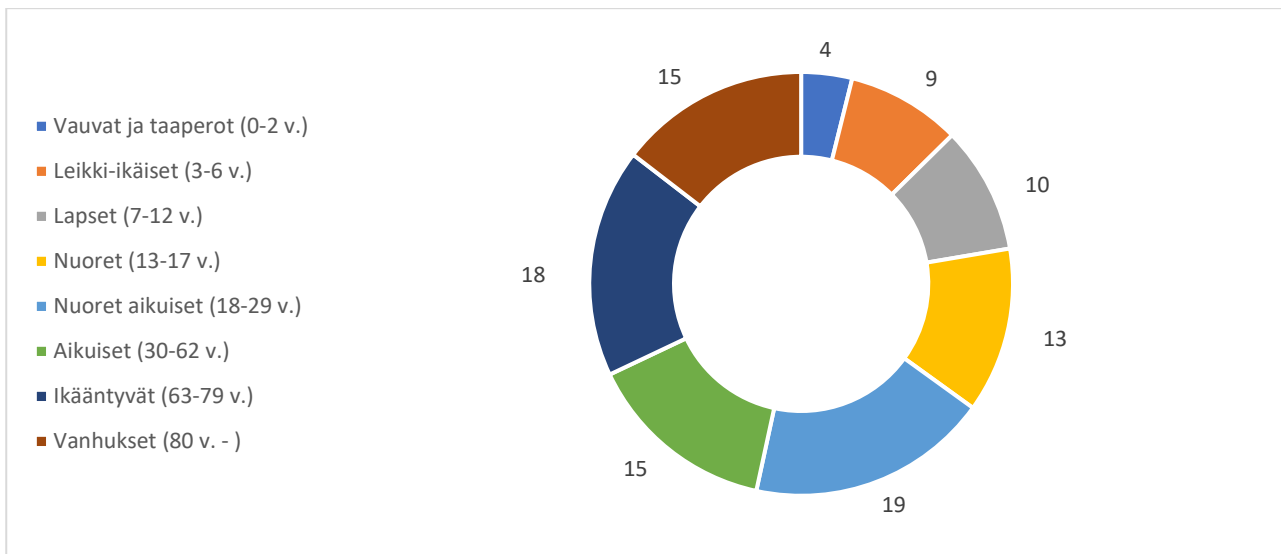

Kyselyssä kartoitettiin järjestöjen pääkohderyhmien lisäksi myös järjestöjen välillisiä ja muita kohderyhmiä. Välillisinä ja muina kohderyhminä korostuvat pääasiallisista kohderyhmistä erottuen ammattilaiset (31 prosenttia/16 vastaajaa), toiset yhdistykset (27 prosenttia/14 vastaajaa), oppilaitokset (25 prosenttia/13 vastaajaa), viranomaiset (25 prosenttia/13 vastaajaa), kunnat (24 prosenttia/12 vastaajaa) ja poliittiset päättäjät (24 prosenttia/12 vastaajaa).

Kohderyhmien laajuus kuvaa hyvin sitä, että yksittäisten järjestöjen kohderyhmät ovat moninaiset. Toimintaa järjestetään paitsi erilaisissa elämäntilanteissa oleville henkilöille, on keskeinen kohderyhmä myös usein ammattilaiset, julkisen hallinnon edustajat ja muut järjestöt. Tämä perustuu useissa tapauksissa järjestöjen tavoitteeseen edistää tietyn kohderyhmän etuja, joka toteutuu usein erilaisiin toimijoihin vaikuttamisen kautta.

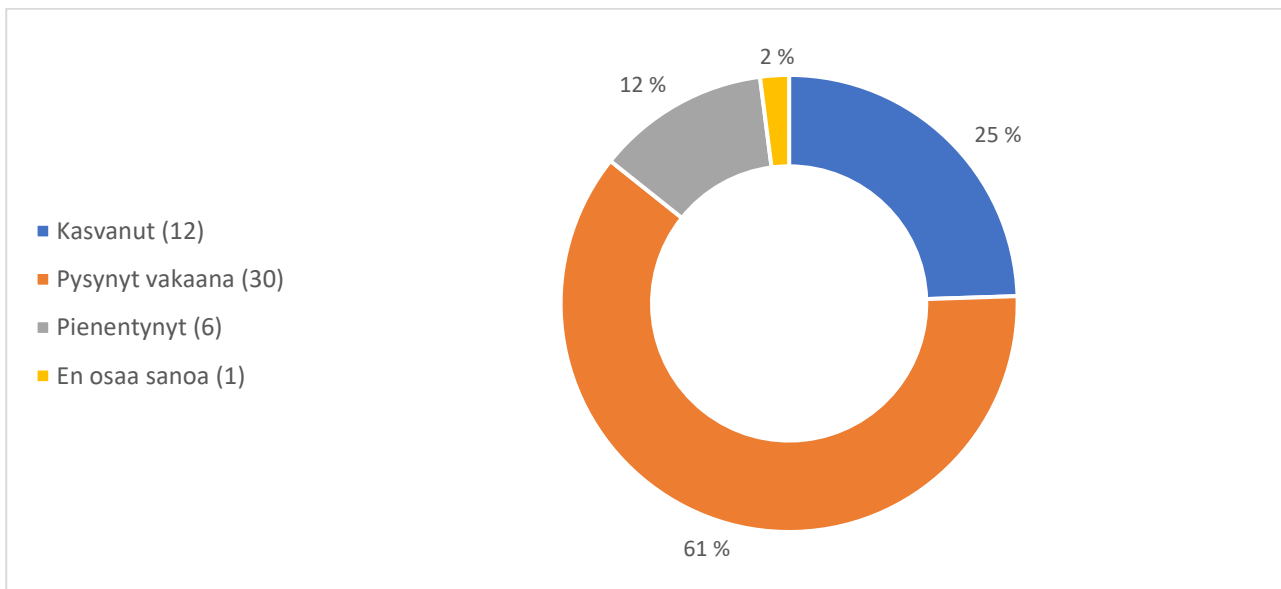
Kun järjestöjen kohderyhmiä tarkastellaan ikäryhmittäin (kuvio 17.), voidaan havaita toiminnan kohdistuvan moniin eri ikäryhmiin. Yleisin kohderyhmänä oleva ikäryhmä oli tähän kyselyyn vastanneilla nuoret aikuiset (18-29 vuotiaat), jotka mainitsi kohderyhmäksi 19 vastaajaa (37 prosenttia). Lähes yhtä suurella osalla kohderyhmänä ovat ikääntyvät eli 63-79 –vuotiaat, jotka kohderyhmäksi mainitsi 18 vastaajaa (35 prosenttia). Aikuiset (30-62 –vuotiaat) ja leikki-ikäiset (3-6 –vuotiaat) oli puolestaan kyselyyn vastanneista järjestöistä kohderyhmänä 15 vastaajalla (molempien osalta 29 prosenttia vastanneista).

Kuvio 17. Järjestöiden kohderyhmät ikäryhmittäin (51 vastaajaa)

Kyselyllä kartoitettiin järjestöjen toimintaan osallistuneiden määrän kehitystä vuodesta 2017 vuoteen 2019. Kuten kuviosta 18. nähdään, on 61 prosentilla vastanneista (30 järjestöä) toimintaan osallistuneiden määrä pysynyt vakaana tarkastellulla ajanjaksolla. 25 prosenttia vastanneista (12 järjestöä) kertoo toimintaan osallistuneiden määrän kasvaneen. Kyselyyn vastanneista 12 prosenttia (6 vastaajaa) arvioi toiminnan osallistuneiden määrän pienentyneen.

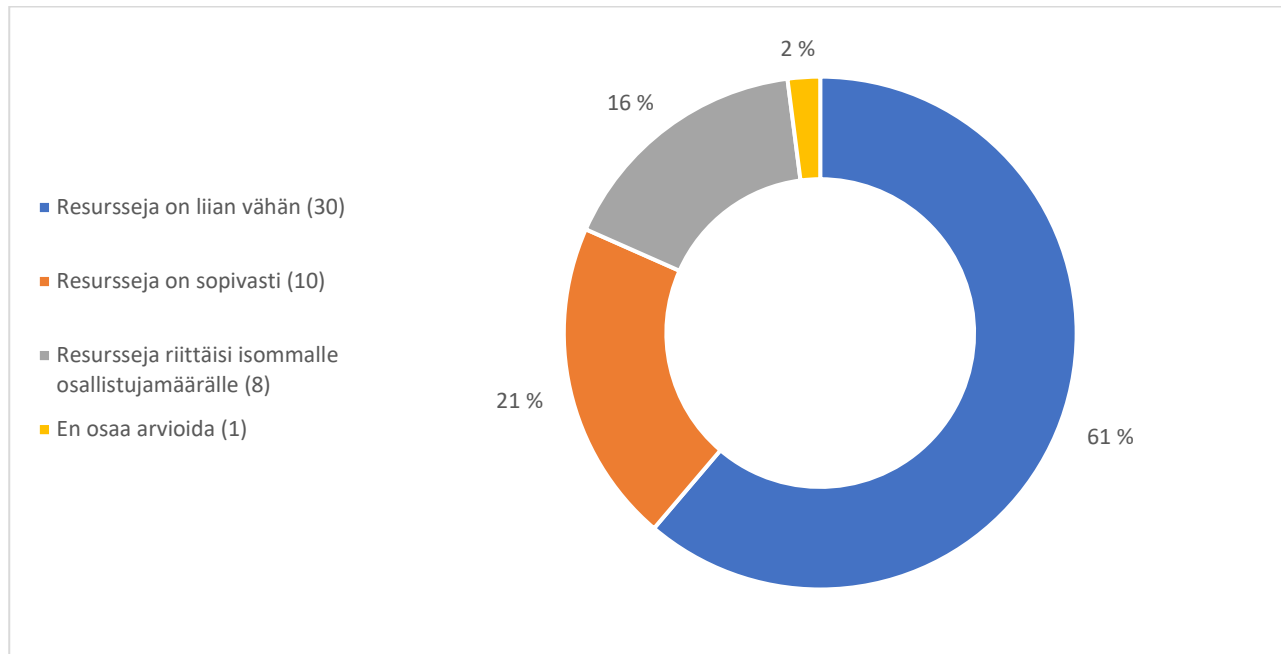
Kuvio 18. Toimintaan osallistuneiden määrän kehitys 2017–2019 (49 vastaajaa)

Kun neljännes vastanneista kertoi toimintaan osallistuneiden määrän kasvaneen vuodesta 2017 vuoteen 2019, koki 61 prosenttia vastanneista (30 vastaajaa) järjestöllä käytettävissä olevien resurssien olevan liian vähäiset. Kuten kuviosta 19. selviää, resurssit koki puolestaan sopiviksi 21 prosenttia (10 vastaajaa) ja 16 prosentin (8 vastaajaa) mukaan resursseja riittäisi myös isommalle osallistujamäärälle. Resurssit koettiin liian vähäisiksi useammin niissä järjestöissä, joissa ei ole

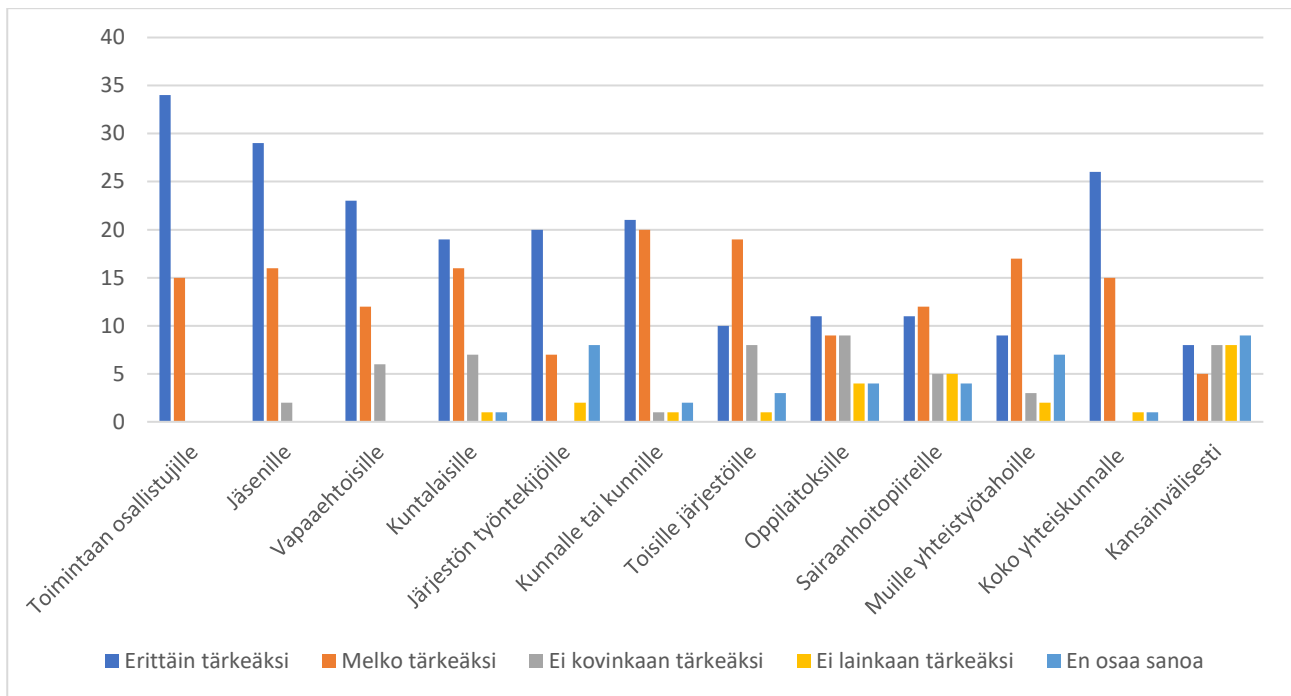
palkattuja työntekijöitä. Samoin ne järjestöt, joissa talouden kokoluokka oli pieni (alle 5000 euroa vuodessa), resurssit koettiin suhteellisesti tarkasteltuna useimmin liian vähäisiksi.

Kuvio 19. Yhdistyksen käytettävissä olevat resurssit suhteessa toimintaan osallistuneiden määrään (49 vastaajaa)

Kyselyyn vastanneita pyydettiin kyselyssä arvioimaan järjestönsä toiminnan tärkeyttä eri tahoille (kuvio 20.) . Toiminnan arvioitiin olevan erittäin tärkeää erityisesti toimintaan osallistuville, koko yhteiskunnalle, vapaaehtoisille, järjestöjen työntekijöille, jäsenille, kunnille tai kuntalaisille. Järjestötoiminnan moninaisuuden vuoksi toiminnan tärkeys vaihtelee sen mukaan, mikä on järjestön toiminnan tavoite ja millaista toimintaa se järjestää. Potilasjärjestön, eläkeläisjärjestön ja järjestötoimintaa koordinoivan järjestön toiminnan merkitys näyttävät tärkeinä erilaisille kohderyhmille.

Kuvio 20. Järjestön toiminnan merkitys eri kohderyhmille (50 vastaajaa)

Avoimista vastauksista otetut lainaukset kuvastavat hyvin järjestöjen toiminnan moninaisia merkityksiä eri kohderyhmille:

”Lisää sosiaalista pääomaa, ehkäisee syrjäytymistä yhteiskunnasta, ehkäisee köyhyyttä, yksinäisyyttä. Lisää osallisuutta, edistää terveyttä ja hyvinvointia, vähentää päihdehaittoja”.

”Yhteenkuuluvaisuuden tunne, ajankohtaisen tiedon jakaminen, kahvittelu ja hyvä mieli”

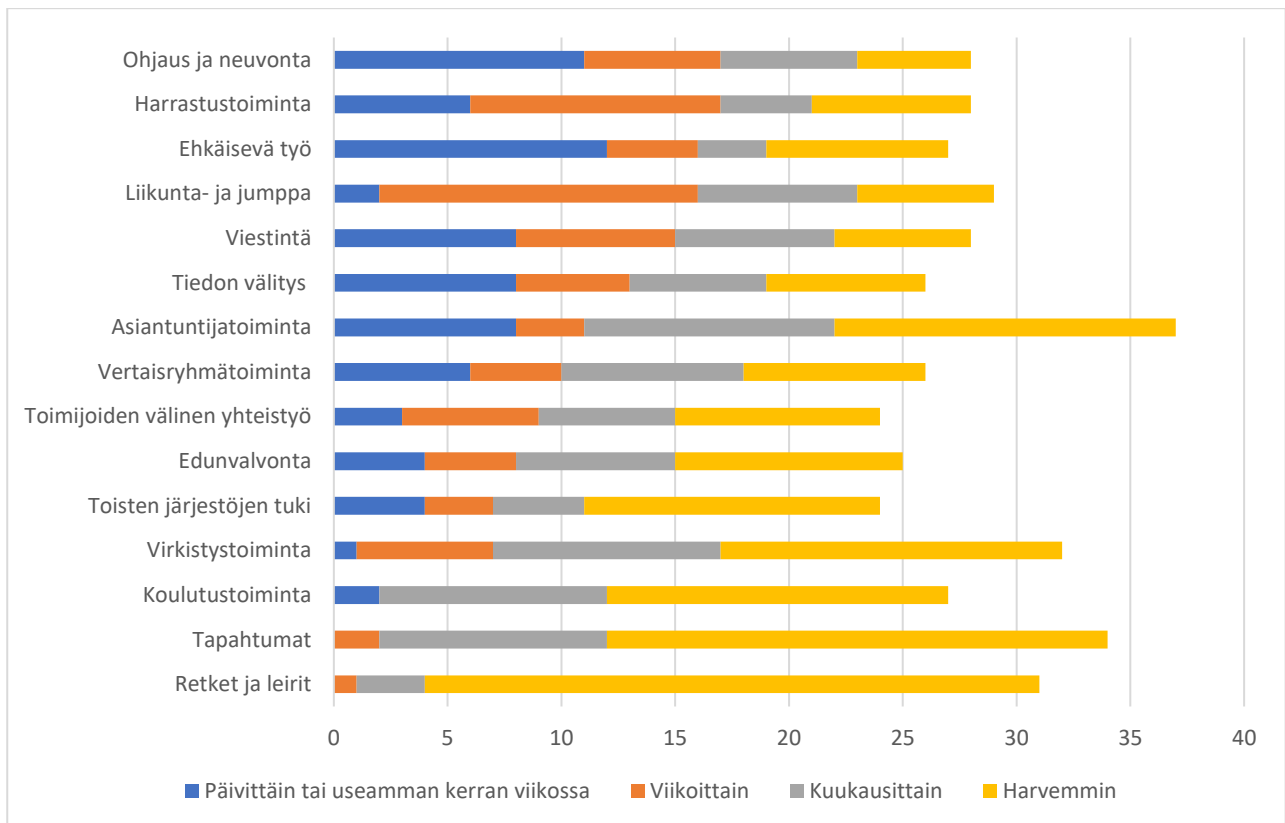
”Yhteisöllisyys, tiedon saantia eri aloilta, virkistys, mahdollinen yksinäisyyden tunteen poistaminen. Fyysisen toimintakyvyn ylläpito.”

”Toiminta yhdistyksessä antaa tunteen hyödyllisenä olemisesta ja hyvän toteuttamisesta sekä ilon ja avun tuottamisesta ihmisille”

”Yhdistys tarjoaa julkista palvelujärjestelmää tukevaa toimintaa sekä asiantuntijuutta. Yhdistyksen toiminta tukee omalta osaltaan kohderyhmän hyvinvointia, mikä puolestaan näkyy pienempänä palvelutarpeen paineena kunnille”

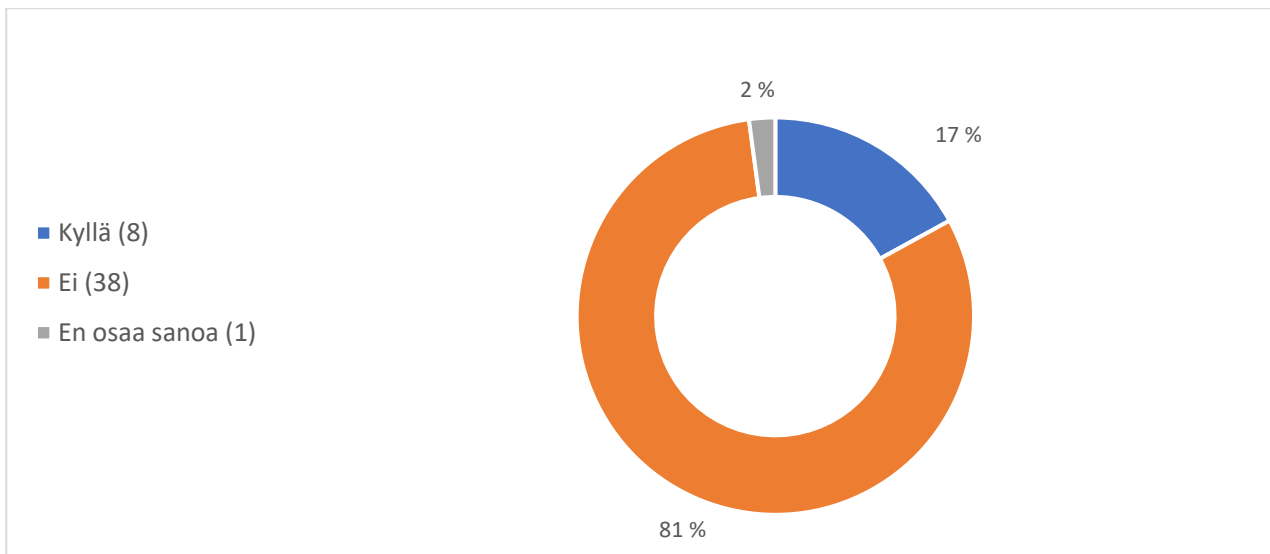
Järjestöt toteuttavat säännöllisesti monimuotoista toimintaa. Päivittäin tai useamman kerran viikossa toteutettavista toimintamuodoista ovat yleisimpiä kyselyyn vastanneilla järjestöillä ohjaus ja neuvonta, harrastustoiminta, ehkäisevä työ, liikunta- ja jumppa, viestintä, tiedon välitys, asiantuntijatoiminta ja vertaisryhmätoiminta (kuviokuva 21.). Ohjausta ja neuvontaa, ehkäisevää työtä, viestintää ja tiedon välitystä toteuttavat runsaammin ne järjestöt, joilla on palkattuja työntekijöitä.

Kuvio 21. Järjestöjen toteuttama toiminta.

Kyselyyn vastanneista järjestöistä valtaosalla (81 prosenttia/38 vastaajaa) ei ole maksullista palvelutuotantoa eli ne eivät tuota esimerkiksi kuntien ja muun julkisen sektorin ostamia sosiaali- ja terveyspalveluja (kuvio 22.). Maksullista palvelutuotantoa on puolestaan 17 prosentilla järjestöistä (8 järjestöä). Jakauma maksullisen palvelutuotannon osalta kuvastaa vastanneiden järjestöjen kokoa, sillä kuten aikaisemmin todettiin, suuri osa kyselyyn vastanneista järjestöistä on kooltaan kohtuullisen pieniä ja monet myös vapaaehtoistoiminnan pohjalta toimivia järjestöjä. Isommat järjestöt tarjoavat useammin maksullisia palveluja, joskin myös pienemmillä järjestöillä voi olla maksullista palvelutuotantoa osana toimintaa.

Kuvio 22. Onko yhdistyksellä maksullista palvelutuotantoa (47 vastaajaa)

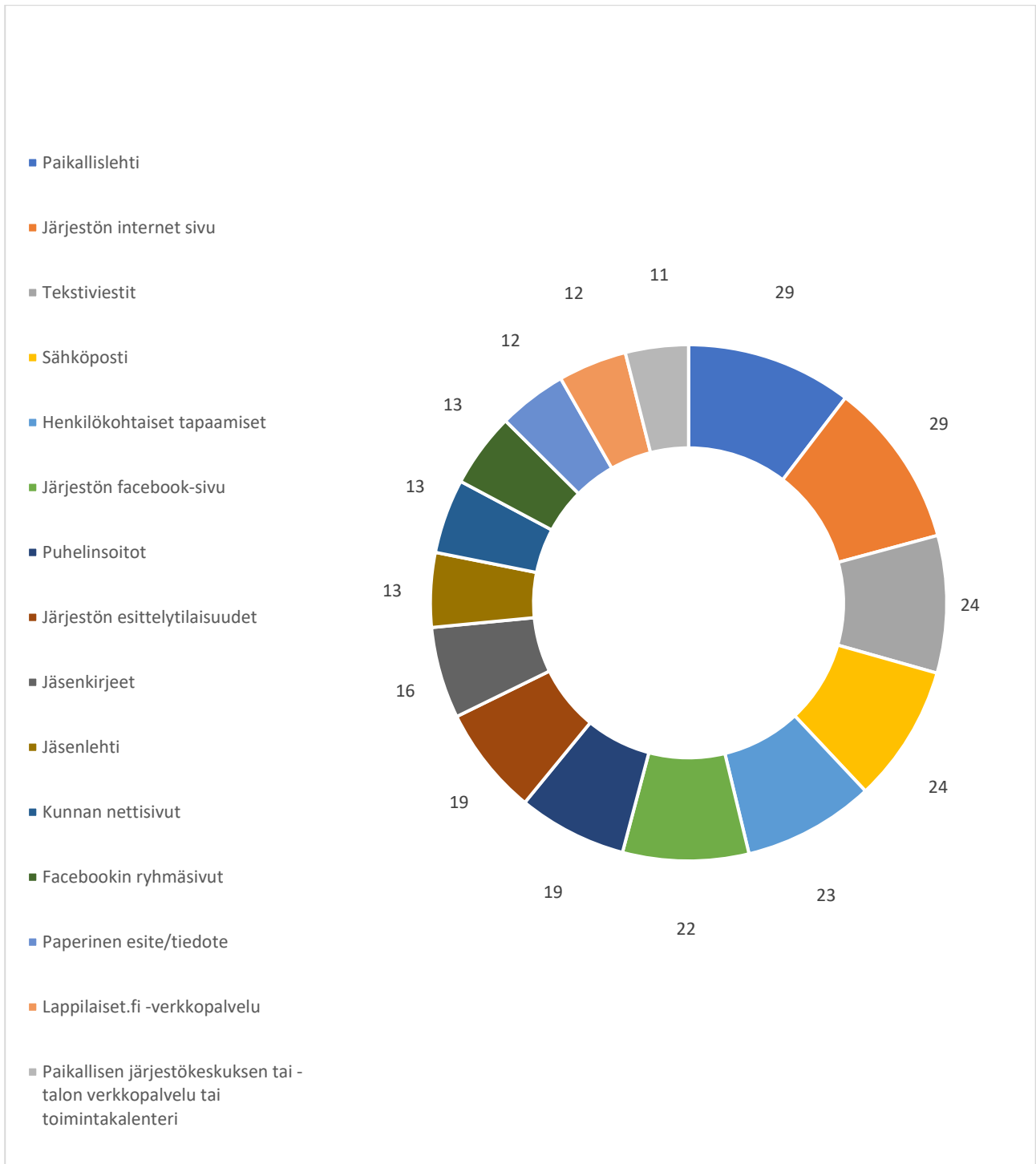

3.2 Viestintää järjestöjen toiminnasta

Viestintä on tärkeä osa järjestöjen toimintaa ja kohderyhmien moninaisuuden vuoksi myös järjestöjen käyttämät viestinnän kanavat ja menetelmät ovat moninaiset, kuten kuviosta 23. selviää. Paikallislehteä tiedotuskanavana käyttää 62 prosenttia järjestöistä (29 järjestöä) ja yhtä suuri osa vastaajista ilmoittaa tiedotuskanavakseen järjestön internetsivun. Tekstiviestejä käyttää tiedottamisessa hieman yli puolet vastanneista (51 prosenttia/24 järjestöä vastanneista) ja sähköpostia käyttävien osuus on yhtä suuri. Myös henkilökohtaiset tapaamiset ovat järjestöjen tärkeä tiedottamismuoto, ja niitä hyödyntää tiedottamisessa lähes puolet vastanneista (49 prosenttia/23 järjestöä).

Kuvio 23. Järjestöjen käyttämät tiedotuskanavat ja -keinot kohderyhmiensä tavoittamiseksi (47 vastaajaa)

Sosiaalisesta mediasta suosituin viestintäkanava on Facebook. Vastanneista järjestöistä 47 prosenttia (22 järjestöä) käyttää yhdistyksen omaa Facebook-sivua tiedottamisessaan. Facebookin ryhmäsivuja puolestaan käyttää 28 prosenttia vastaajista (13 järjestöä). 40 prosenttia vastanneista (19 järjestöä) hyödyntää tiedottamiskanavana perinteisiä esittelytilaisuuksia ja puhelinsoittoja. Esittelytilaisuudet ja puhelinsoitot ilmoitti puolestaan tiedottamiskanaviksi 40 prosenttia vastanneista (19 järjestöä molempien osalta). Jäsenkirjeitä tiedottamisessa hyödyntäviä järjestöjä

on vastaajista noin kolmannes (16 järjestöä) ja kunnan nettisivuja tiedottamisessa hyödyntäviä järjestöjä puolestaan 28 prosenttia vastanneista (13 järjestöä).

Lappilaiset.fi -verkkopalvelua käyttävien osuus on vastanneista järjestöistä 26 prosenttia (12 vastaajaa). Lisäksi järjestöt käyttävät vaihtelevasti tiedottamisessa muun muassa paperisia esitteitä, perinteisiä ilmoitustauluja, sanomalehteä, radiota sekä sähköisiä uutiskirjeitä, blogeja ja sosiaalisen median kanavia (Facebookin lisäksi mm. Instagram ja Whatsapp).

Järjestöjen tiedottamista voidaan luonnehtia monikanavaiseksi. Erilaisten kohderyhmien kohdalla tarvitaan erilaisia menetelmiä ja välineitä. Perinteiset tiedottamisen muodot pitävät edelleen pintansa, mutta merkittävä osuus järjestöistä tunnistaa myös esimerkiksi erilaiset sosiaalisen median kanavat tärkeäksi osaksi tiedottamistaan. Järjestöjen kohderyhmiä ovat usein varsinaisen asiakaskunnan ja jäsenistön lisäksi myös esimerkiksi julkisen sektorin organisaatiot ja muut järjestöt, joille tiedottaminen poikkeaa usein merkittävästi asiakkaille kohdennetusta tiedottamisesta. Lisäksi järjestöjen kohderyhmän ikä vaikuttaa tiedottamisen menetelmiin, ikääntyvää väestöä on edelleen usein tehokkainta lähestyä esimerkiksi paikallislehden tai radiomainosten avulla, kun taas nuoret tavoitetaan usein parhaiten sosiaalisen median kautta.

Järjestöiltä tiedusteltiin kyselyssä, mistä sopivaa järjestötoimintaa etsivä henkilö löytää järjestön ajantasaiset yhteystiedot. Selkeästi yleisin vastaus kysymykseen oli järjestöjen nettisivut, joiden lisäksi esille tuli myös muun muassa järjestön Facebook-sivut, kunnan nettisivut, esitteet ja paikallislehdet.

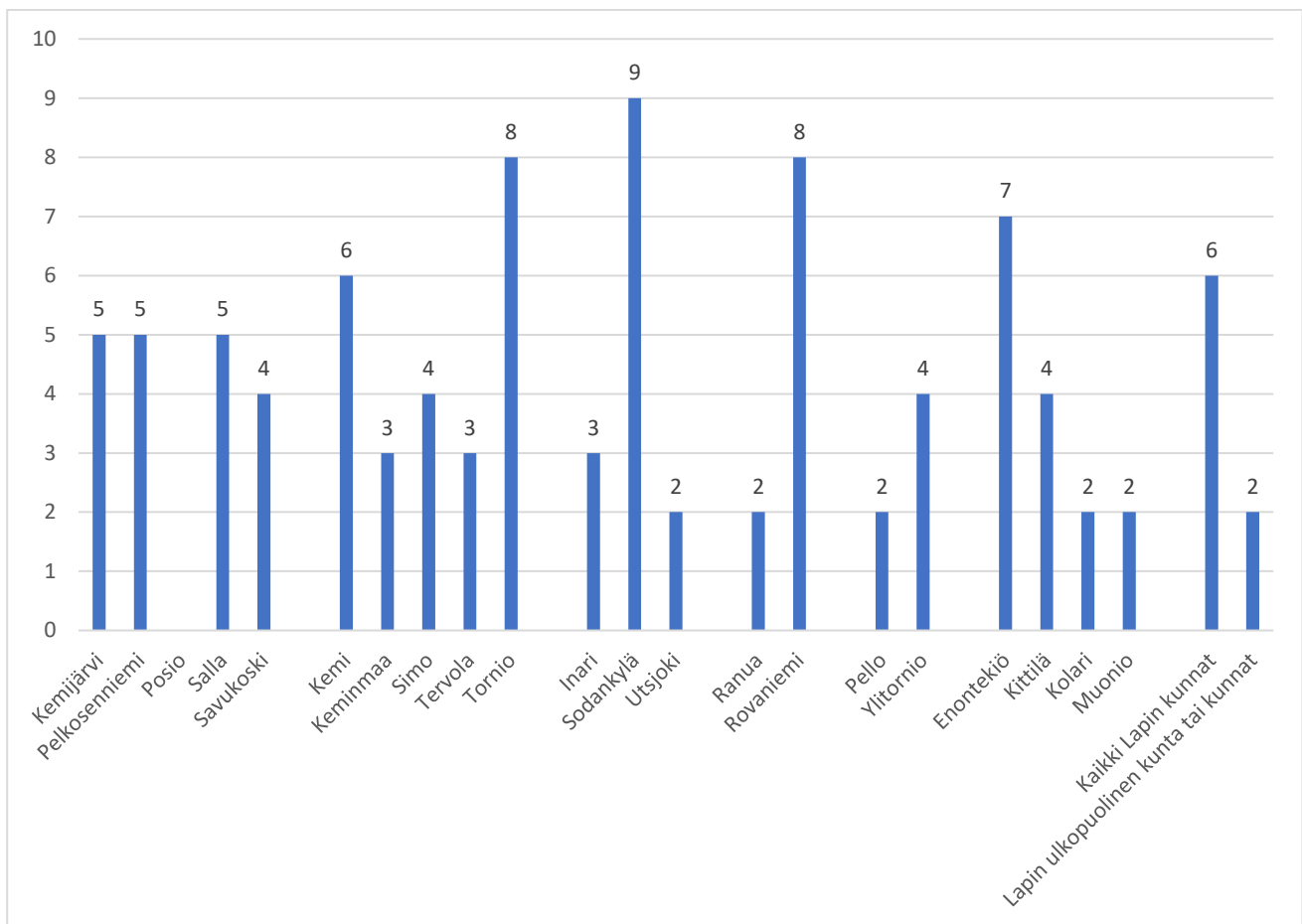
Kyselyyn vastanneet kertoivat, että järjestöissä on tehty viime vuosina monenlaisia asioita saavutettavuuden parantamiseksi. Verkkosivujen uudistaminen, digikoulutukset, monikanavaiset palvelut sekä näkyvyyden parantaminen ovat esimerkkejä järjestöissä toteutetuista toimenpiteistä. Toisaalta vastauksissa tulee esille myös tarve edelleen parantaa saavutettavuutta ja kaikilla vastanneilla järjestöillä ei ole ollut mahdollisuutta panostaa saavutettavuuteen heidän toivomallaan tavalla. Viestinnän ja saavutettavuuden eteen on osassa järjestöjä panostettu viime vuosina runsaasti ja osassa järjestöjä asia on parhailaan kehittämisen alla. Lisäksi mukana on järjestöjä, joiden mukaan asiaan pitäisi panostaa enemmän, mutta järjestöllä ei ole siihen riittäviä resursseja.

4. Yhteistyö sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kantavana tekijänä

4.1 Järjestöjen ja kuntien välinen yhteistyö Lapissa

Kyselyyn vastanneet järjestöt tekivät aktiivisesti yhteistyötä kuntien kanssa. Jopa 94 prosenttia vastanneista kertoi tekevänsä kunnan tai kuntien kanssa yhteistyötä. Vain kolme vastaaja kertoi, että järjestö ei tee yhteistyötä kunnan kanssa. Kuten aikaisemmin luvussa 3. tuli esille (kuvio 15.), kyselyyn vastanneilla järjestöillä on toimintaa eri puolilla Lappia. Mukana on järjestöjä, jotka toimivat pienemmällä maantieteellisellä alueella sekä järjestöjä, joiden toiminta kattaa koko maakunnan alueen. Lisäksi kyselyyn vastanneet järjestöt tekevät yhteistyötä laajasti Lapin kuntien kanssa. Järjestöjen ja kuntien välisessä yhteistyössä korostuu maantieteellinen läheisyys eli useimmin yhteistyötä tehdään oman kunnan tai maantieteellisesti lähellä sijaitsevan kunnan kanssa.

Kuvio 24. Järjestöjen yhteistyö Lapin kuntien kanssa vuonna 2019 (50 vastaajaa, 100 vastausta)

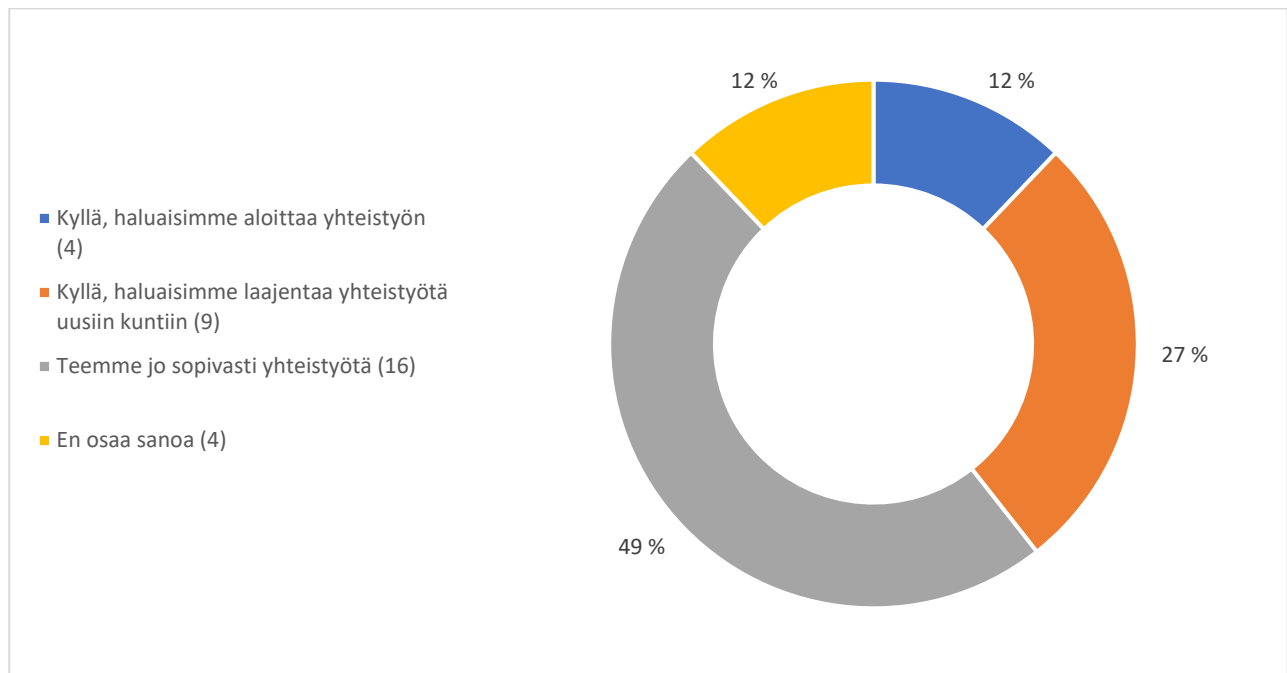

Kuten kuviosta 24. selviää, 12 prosenttia (6 vastaajaa) kyselyyn vastanneista järjestöistä tekee yhteistyötä kaikkien Lapin kuntien kanssa. Kyselyyn vastanneista järjestöistä yleisin yhteistyökunta on Sodankylä, jonka kanssa yhteistyötä tekee 18 prosenttia vastanneista (9 vastaajaa). Toiseksi yleisimpiä yhteistyökuntia ovat Rovaniemi ja Tornio, joista molempien kanssa yhteistyötä tekee 16 prosenttia vastanneista (molemmissa 8 vastaajaa). Myös Enontekiö (14 prosenttia/7 vastaajaa) ja Kemi ovat (12 prosenttia/6 vastaajaa) ovat kyselyyn vastanneiden osalta suosittuja yhteistyökuntia.

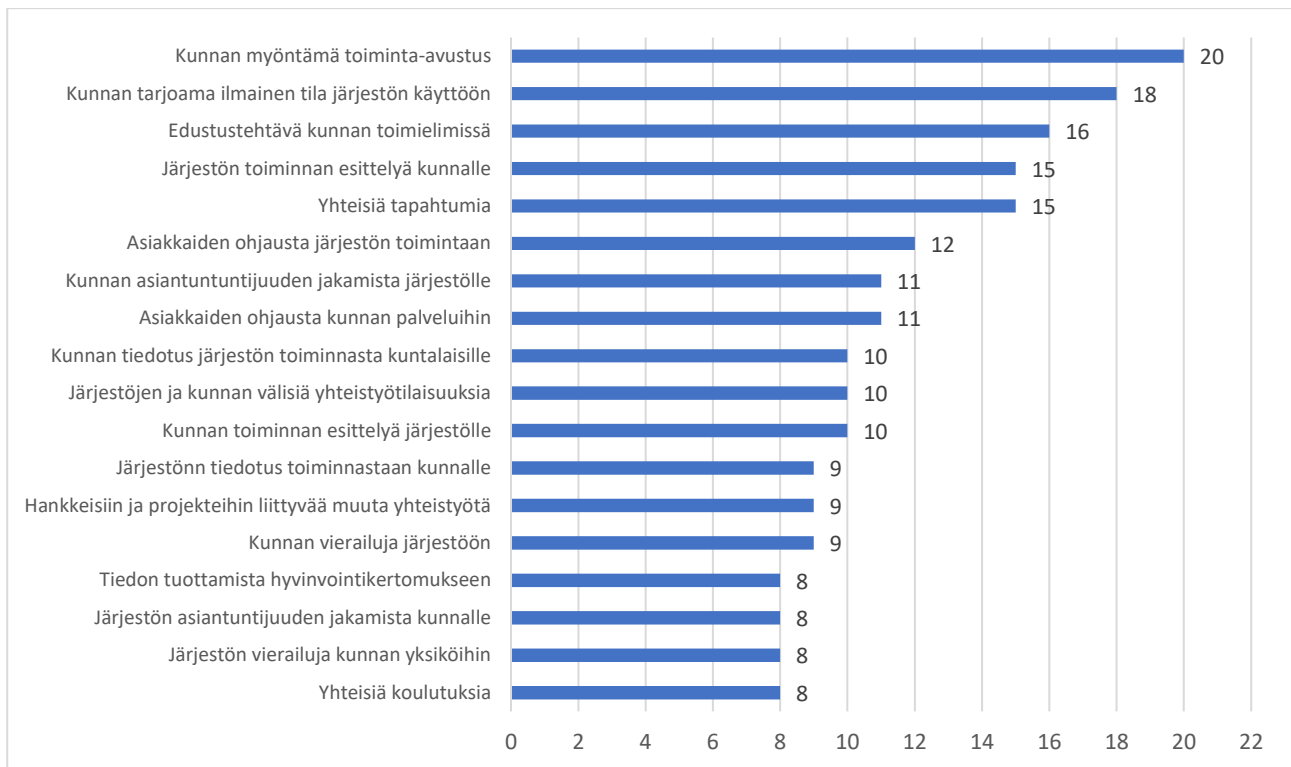
Yhteistyötä on vähiten vastanneiden järjestöjen osalta Posion, Kolarin, Muonion, Pellon, Ranuan ja Utsjoen kuntien kanssa. Yhteistyön toteutumisen tuloksiin vaikuttavat osaltaan kyselyyn vastanneiden järjestöjen kotikunnat eli esimerkiksi Posiolta ei saatu kyselyyn yhtään vastausta. Sen sijaan esimerkiksi Rovaniemeltä ja Kemistä saatiin kyselyyn verrattain paljon vastauksia, joskin on huomattavaa, että näissä kunnissa myös järjestöjen määrä on monia muita kuntia suurempi. Lapin ulkopuolisen kunnan tai kuntien kanssa yhteistyötä on puolestaan tehnyt 2 vastaajaa (4 prosenttia vastanneista).

Kyselyssä tiedusteltiin myös järjestöjen halukkuutta tehdä yhteistyötä kunnan kanssa (kuvio 25.). Noin puolet vastaajista (49 prosenttia/16 vastaajaa) koki tekevänsä tällä hetkellä sopivasti yhteistyötä. 27 prosenttia (9 vastaajaa) puolestaan kertoi haluavansa laajentaa yhteistyötä uusiin kuntiin. 12 prosenttia vastaajista (4 vastaajaa) kertoi, että järjestö haluaisi aloittaa yhteistyön kunnan/kuntien kanssa ja 12 prosenttia (4 vastaajaa) ei osannut vastata kysymykseen. Yksikään kyselyyn vastanneista järjestöistä ei vastannut, että ei ole kiinnostunut yhteistyöstä.

Kuvio 25. Kiinnostus yhteistyöhön kunnan kanssa (33 vastaajaa)

Kuvio 26. Järjestöjen ja kuntien yhteistyön muodot vuonna 2019 (45 vastaajaa, 293 vastausta)

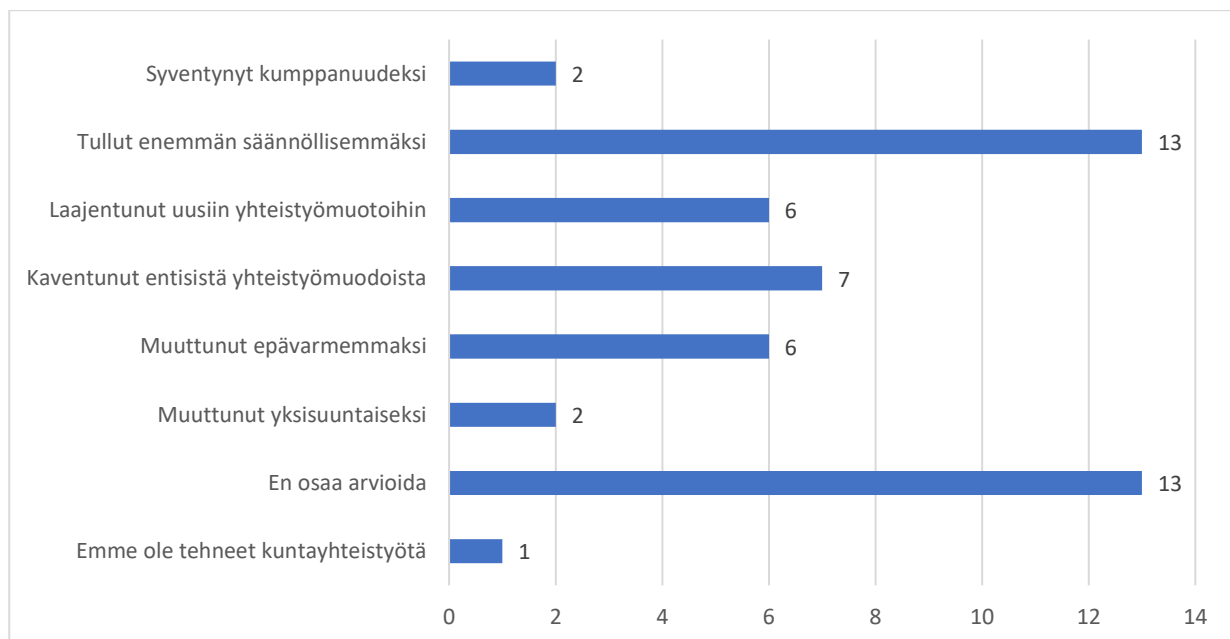
Järjestöjen kuntien kanssa tekemä yhteistyö on hyvin moninaista (kuvi 26.). Yhteistyömuodoista kysyttäessä yleisimmäksi nousi kuntien järjestöille myöntämä toiminta-avustus, jonka mainitsi yhteistyömuodoksi 44 prosenttia vastanneista järjestöistä (20 järjestöä). Toiseksi yleisimmäksi yhteistyömuodoksi nousi kunnan yhdistykselle tarjoama maksuton tila, joka oli käytössä 40 prosentilla järjestöistä (18 järjestöä). Noin kolmannes, eli 36 prosenttia (16 vastaajaa) kyselyyn vastanneista järjestöistä kertoi yhteistyömuodoksi edustustehtävän kunnan toimielimissä (esim. neuvostot ja työryhmät). Lähes yhtä yleiseksi yhteistyömuodoksi järjestöt kertoivat toimintansa esittelyn kunnalle sekä yhteiset tapahtumat (33 prosenttia/15 vastaajaa molemmissa). Yleisiä yhteistyömuotoja olivat myös asiakkaiden ohjaus järjestön toimintaan, asiakkaiden ohjaus kunnan palveluihin, kunnan asiantuntijuuden jakaminen järjestöille sekä yhteiset yleisötilaisuudet, kunnan tiedotus järjestöjen toiminnasta kuntalaisille.

Talouden kokoluokan mukaan tarkasteltuna pienillä järjestöillä (kokonaiskulut alle 5000 euroa vuodessa) yhteistyö kuntien kanssa oli monien yhteistyömuotojen osalta vähäisempää. Erityisesti esille nousivat muun muassa asukkaiden ohjaus järjestöjen toimintaan, asiakkaiden ohjaus kunnan palveluihin ja kunnan asiantuntijuuden jakaminen järjestölle. Toisaalta talouden kokoluokan mukaan tarkasteltuna pienet järjestöt eivät erottuneet merkittävästi esimerkiksi kuntien myöntämien toiminta-avustusten, kunnan tarjoamien ilmaisten tilojen saamisen tai kunnan toimielimessä olevan edustustehtävän yleisyyden osalta muiden kokoluokan järjestöistä.

Kyselyyn vastanneista järjestöistä hieman vajaa puolet (49 prosenttia/24 vastaajaa) arvioi kuntayhteistyön pysyneen määrältään ennallaan vuodesta 2017 vuoteen 2019. Yhteistyön arvioi lisääntyneen 27 prosenttia vastaajista (13 vastaajaa) ja 14 prosenttia (7 vastaajaa) arvioi yhteistyön vähentyneen.

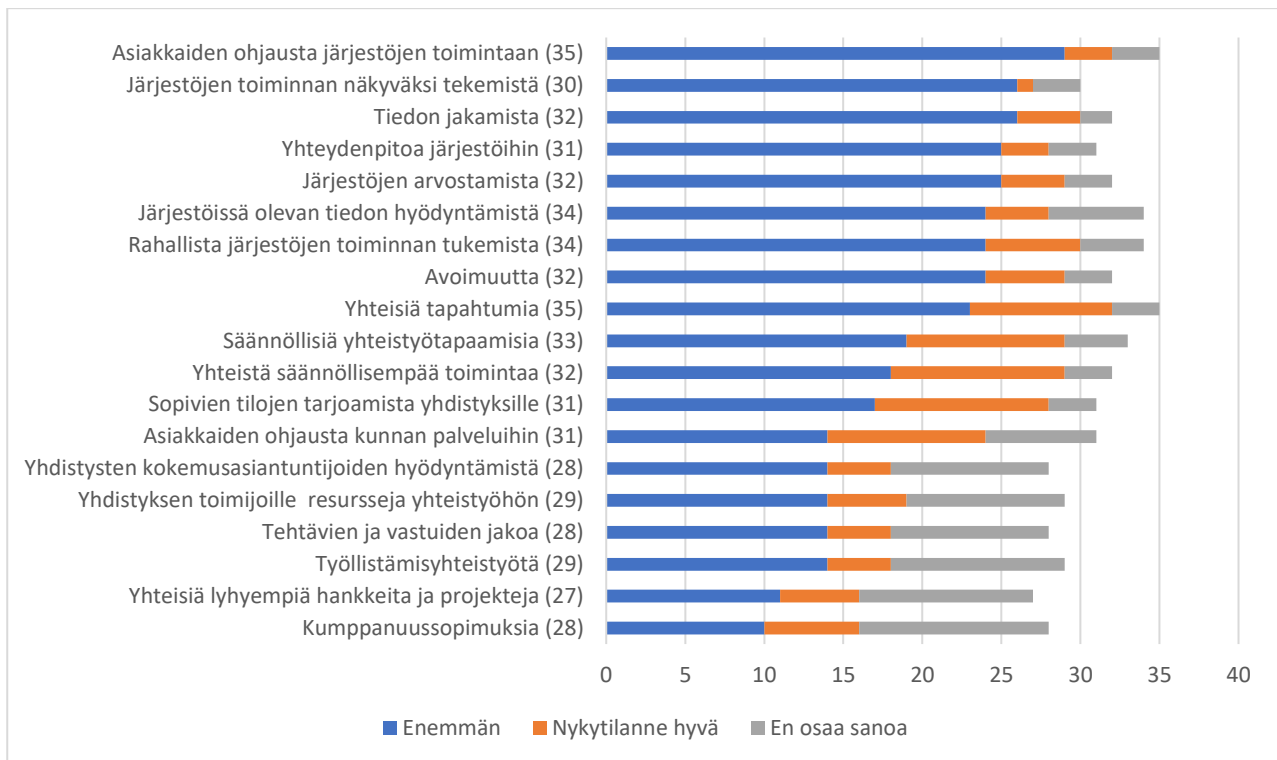
Kyselyssä kartoitettiin vastanneiden näkemyksiä kunta-järjestöyhteistyön sisällöllisestä kehittymisestä kahden edellisen vuoden aikana (kuvio 27.). 28 prosenttia vastaajista (13 vastaajaa) näki yhteistyön muuttuneen säännöllisemmäksi. 15 prosenttia vastanneista (7 vastaajaa) näki puolestaan yhteistyön kaventuneen entisistä yhteistyömuodoista. Toisaalta 13 prosenttia vastanneista (6 vastaajaa) näki yhteistyön laajentuneen uusiin toimintamuotoihin. Yhteistyön epävarmuus on lisääntynyt 13 prosentin eli 6 vastaajan mielestä. Kyselyyn vastanneista reilu neljännes (28 prosenttia/13 vastaajaa) ei osannut arvioida yhteistyön sisällöllistä kehittymistä. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että yhteistyö on kehittynyt eri järjestöjen ja kuntien välillä eri tavoin. Toisaalta yhteistyö on muuttunut säännöllisemmäksi ja siihen on tullut uusia toimintamuotoja, mutta toisaalta joukossa on myös järjestöjä, jotka kokivat yhteistyön kaventuneen ja muuttuneen epävarmemmaksi.

Kuvio 27. Kuntien ja järjestöjen yhteistyön sisällöllinen kehittyminen vuodesta 2017 vuoteen 2019. (46 vastaajaa)

Kyselyssä kysyttiin vastaajien näkemyksiä kuntayhteistyön haasteista vuosina 2017–2019. Esille nousivat muun muassa yhteistyön poukkoilevaisuus, työntekijöiden vaihtuvuus ja kiire sekä avustuksiin ja tilojen maksullisuuteen liittyvät asiat. Yhtenä avustuksiin liittyvänä haasteena on myös se, että osa kunnista avustaa vain kyseisen kunnan kotipaikakseen ilmoittavia järjestöjä. Eli vaikka järjestöllä on toimintaa kunnassa, se ei välttämättä saa toimintaansa avustusta. Esille tuli myös se, että kunnat hyödyntävät järjestöjen asiantuntijuutta vaihtelevasti.

Kuvio 28. Järjestöjen ja kuntien yhteistyön kehittäminen (43 vastaajaa)

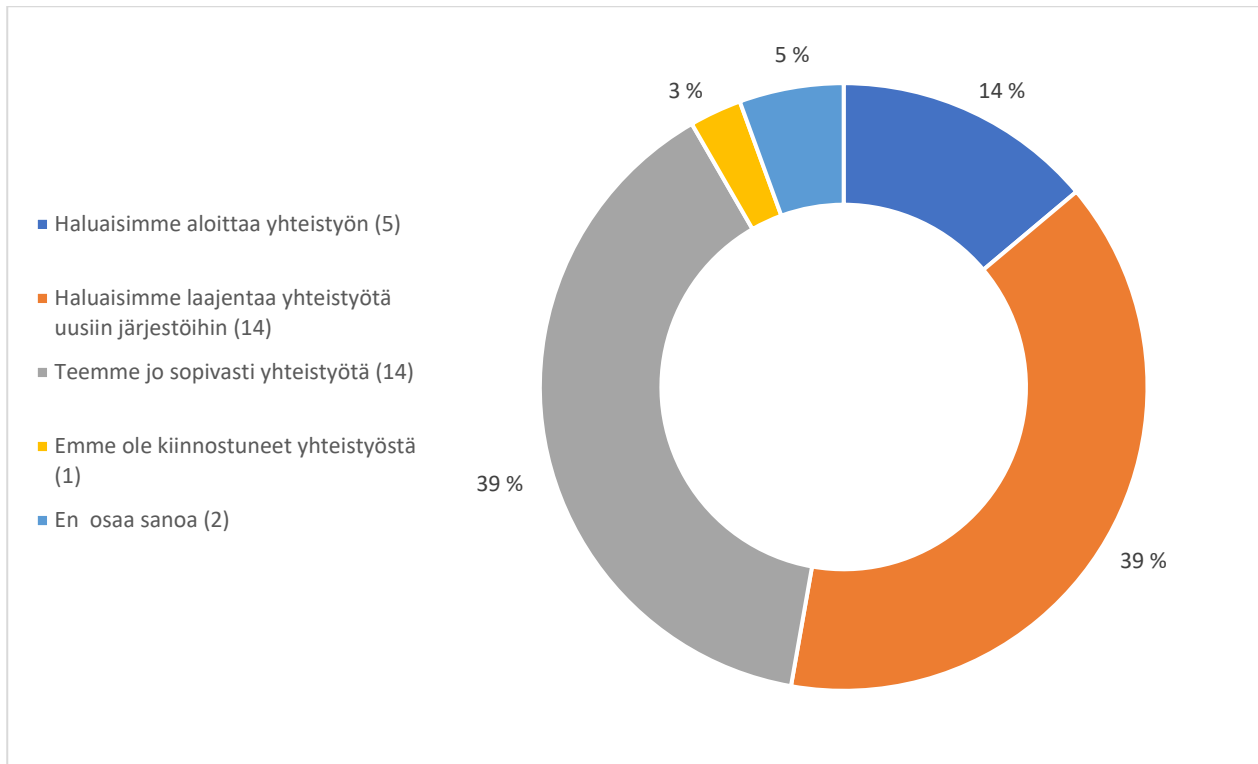
Kyselyyn vastanneet järjestöt tunsivat monenlaisia tarpeita järjestöjen ja kuntien yhteistyön kehittämiseksi (kuvio 28.). Yhteistyötä koettiin tarvittavan lisää erityisesti asiakkaiden ohjauksessa järjestöjen toimintaan (67 prosenttia/ 29 vastaajaa), järjestöjen toiminnan näkyväksi tekemisessä (60 prosenttia/ 26 vastaajaa) ja toimijoiden väliseen tiedon jakamisessa (60 prosenttia/ 26 vastaajaa). Kyselyyn vastanneet kokivat tärkeänä kehittämiskohteena myös yhteydenpidon järjestöihin lisääntymisen (58 prosenttia/ 25 vastaajaa), järjestöjen arvostamisen lisääntymisen (58 prosenttia/ 25 vastaajaa), järjestöissä olevan tiedon hyödyntämisen lisääntymisen (56 prosenttia/ 24 vastaajaa), avoimuuden (56 prosenttia/ 24 vastaajaa), ja toiminnan rahallisen tukemisen lisääntymisen (56 prosenttia/ 24 vastaajaa).

Yhteistyön kehittämiseen liittyvinä ideoina nousi esille muun muassa kuntien järjestöyhdyshenkilö, joka hoitaisi koko päiväisesti työtehtävää kunnassa tai seutukunnallisesti. Ideana nousi esille myös elämäнкаariverkostojen perustaminen, yhteistyö hoitopolkujen kehittämisessä sekä säännölliset tapaamiset kunnan ja järjestöjen välillä.

4.2 Järjestöjen välinen yhteistyö Lapissa

Järjestöt tekevät Lapissa aktiivisesti yhteistyötä erilaisissa asioissa. Kyselyyn vastanneista 80 prosenttia (39 vastaajaa) teki yhteistyötä toisten järjestöjen kanssa vuonna 2019. 16 prosenttia (8 vastaajaa) kertoi, että ei tee yhteistyötä toisten järjestöjen kanssa. Kuten kuviosta 29 selviää, 39 prosenttia vastanneista (14 vastaajaa) haluaisi laajentaa yhteistyötä myös muihin järjestöihin ja samansuuruinen osuus eli 39 prosenttia (14 vastaajaa) kokee tekevänsä sopivasti yhteistyötä. Yhteistyön aloittamisesta on kiinnostunut 14 prosenttia vastaajista (5 vastaajaa) ja yksi vastaaja kertoi, että järjestö ei ole kiinnostunut yhteistyöstä.

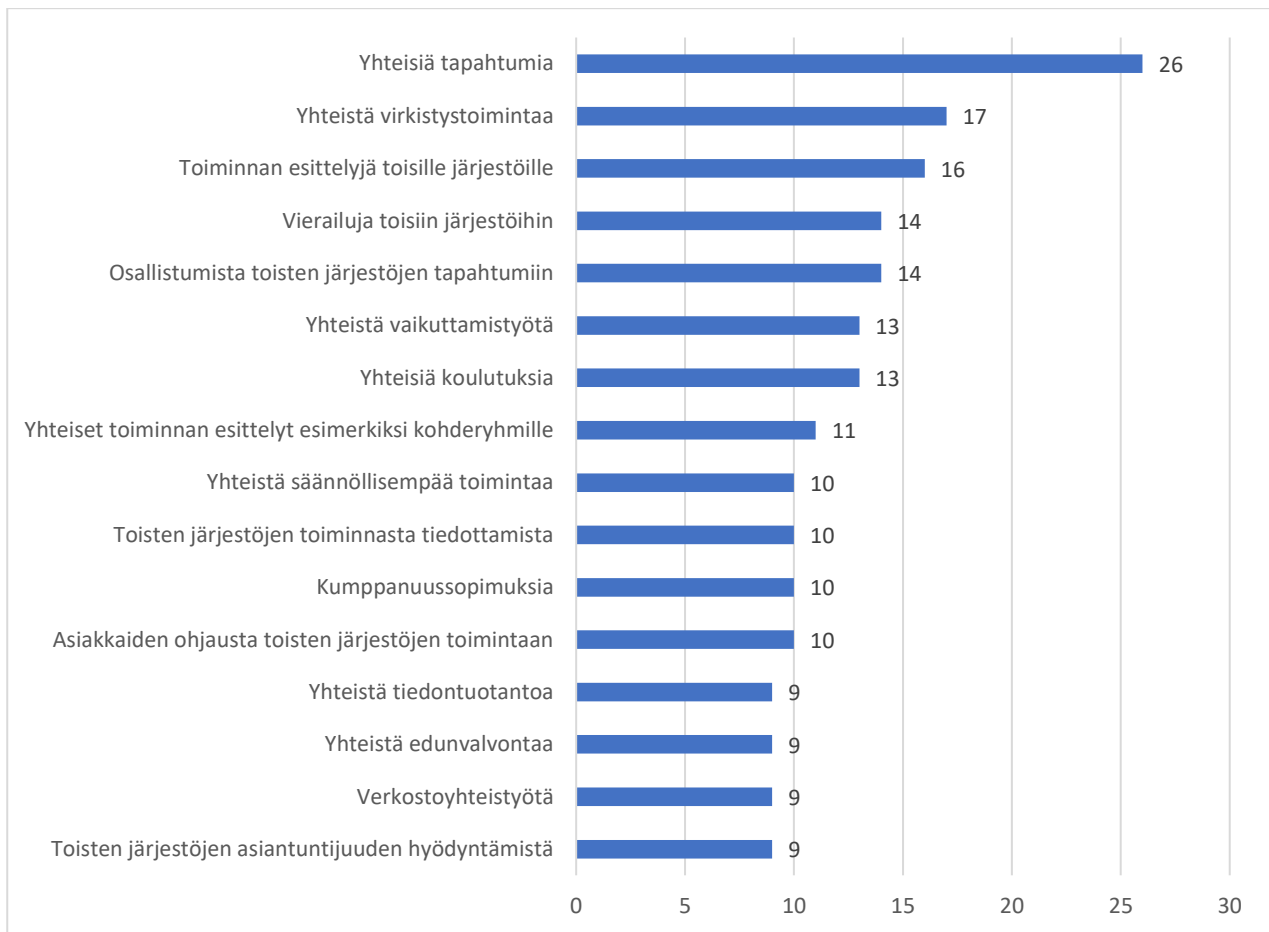
Kuvio 29. Järjestöjen kiinnostus järjestöjen väliseen yhteistyöhön (36 vastaajaa)

Vastaajat kertoivat järjestökentän osalta yleisimmäksi yhteistyötahoksi vuonna 2019 oman kotikunnan sosiaali- ja terveysalan järjestön (63 prosenttia/26 järjestöä). Toiseksi yleisin yhteistyökumppani oli oman kotikunnan muun toimialan järjestö (46 prosenttia/19 järjestöä). Maakunnallisen sosiaali- ja terveysalan järjestön kanssa yhteistyötä kertoi tekevänsä 39 prosenttia (16 järjestöä). Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan liiton kanssa kertoi puolestaan tekevänsä yhteistyötä noin neljännes vastaajista (24 prosenttia/10 järjestöä). Toisen kunnan sosiaali- ja terveysalan järjestön kanssa yhteistyötä teki 22 prosenttia (9 järjestöä) ja toisen kunnan muun toimialan järjestön kanssa vain 5 prosenttia (2 järjestöä). Järjestöjen välinen yhteistyö näyttää rakentuvan vahvasti paikallisesti, ja yleisimmät yhteistyökumppanit löytyvät järjestön omasta kunnasta.

Kuvio 30. Järjestöjen välisen yhteistyön muodot vuonna 2019 (37 vastaajaa)

Kuten kuviosta 30. selviää, kyselyyn vastanneiden järjestöjen yleisin yhteistyömuoto toisten järjestöjen kanssa oli vuonna 2019 yhteiset tapahtumat, jotka ilmoittivat yhteistyömuodoksi 70 prosenttia järjestöistä (26 järjestöä). Myös yhteinen virkistystoiminta oli suosittua, ja sitä toteutti 46 prosenttia (17 järjestöä) kyselyyn vastanneista järjestöistä. Kolmanneksi yleisin yhteistyömuoto oli toiminnan esittely toisille järjestöille, jota kertoi toteuttavansa 43 prosenttia vastaajaa (16 järjestöä).

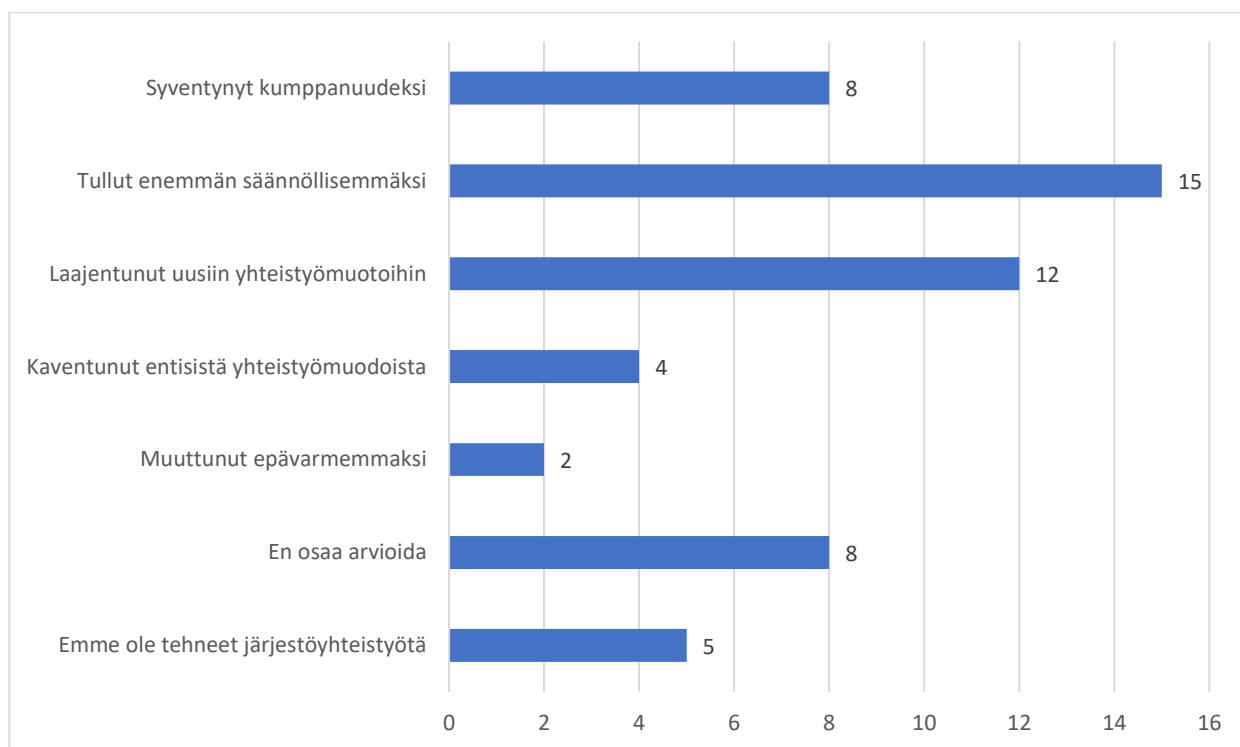
Yleisiä järjestöjen välisiä yhteistyömuotoja olivat myös muun muassa vierailut toisissa järjestöissä, osallistuminen toisten järjestöjen tapahtumiin, yhteinen vaikuttamistyö, yhteiset koulutukset ja yhteiset toiminnan esittelyt. Vastanneista 27 prosenttia (10 järjestöä) oli tehnyt toisen järjestön kanssa kumppanuussopimuksen. Usein nämä järjestöjen väliset kumppanuussopimukset liittyvät hanketoimintaan.

Monet järjestöjen välisistä yhteistyömuodoista olivat vähäisempiä niillä järjestöillä, joilla ei ollut palkattuja työntekijöitä tai joilla talouden kokoluokka on pieni (yhdistyksen kokonaiskulut alle 5000 euroa vuodessa). Esimerkkejä tällaisista toimintamuodoista ovat yhteiset koulutukset, osallistuminen toisten järjestöjen koulutuksiin, toiminnan esittely toisille järjestöille ja asiakkaiden ohjaus toisten järjestöjen toimintaan.

Yli puolet (55 prosenttia/27 vastaajaa) kyselyyn vastanneista koki järjestöjen välisen yhteistyön pysyneen ennallaan vuodesta 2017 vuoteen 2019. 27 prosenttia vastaajista (13 vastaajaa) koki yhteistyön lisääntyneen ja vain kahdeksan prosenttia (neljä vastaajaa) koki yhteistyön vähentyneen. Viisi vastaajaa (10 prosenttia vastanneista) ei osannut arvioida asiaa.

Kuten kuviosta 31. nähdään, järjestöjen välinen yhteistyö on kyselyyn vastanneiden järjestöjen osalta kehittynyt vuodesta 2017 vuoteen 2019 varsin myönteiseen suuntaan. 17 prosenttia vastanneista (8 vastaajaa) kertoi yhteistyön syventyneen kumppanuudeksi. Noin kolmannes (32 prosenttia/15 vastaajaa) kertoi yhteistyön muuttuneen säännöllisemmäksi ja noin neljännes (26 prosenttia/12 vastaajaa) kertoi yhteistyön laajentuneen uusiin yhteistyömuotoihin. Vain neljä vastaajaa (9 prosenttia vastanneista) koki yhteistyön kaventuneen entisistä yhteistyömuodoista.

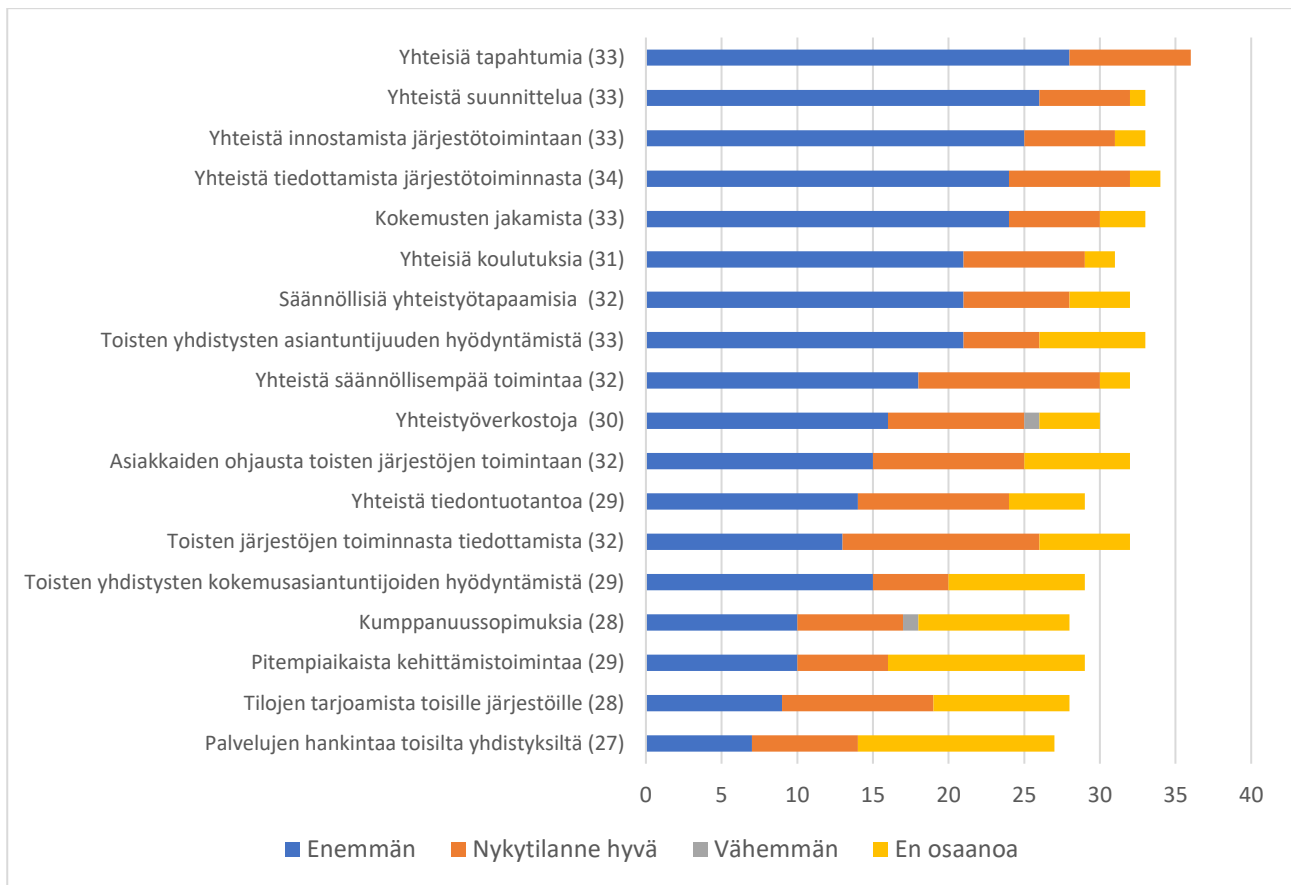
Kuvio 31. Järjestöjen välisen yhteistyön sisällöllinen kehittyminen vuodesta 2017 vuoteen 2019 (47 vastaajaa)

Vastaajat tunnistivat järjestöjen väliseen yhteistyöhön liittyviksi haasteiksi muun muassa yhteistyöhön tarvittavien resurssien vähäisyyden, koordinaation puutteen, kiireen, muutokset ja epävarmuustekijät.

Kyselyyn vastanneet järjestöt tunnistivat monenlaisia tarpeita järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseksi (kuviota 32.). Yhteistyön kehittämisen yleisimmät tarpeet liittyivät yhteiseen suunnitteluun, yhteisten tapahtumien toteuttamiseen, yhteiseen innostamiseen järjestötoimintaan, vierailuihin toisiin järjestöihin ja kokemusten jakamiseen. Yhteistyön kehittämiskohteiksi tunnistettiin myös avoimuus, tiedon jakaminen, yhteinen tiedottaminen järjestötoiminnasta, tutustuminen toisiin järjestöihin ja yhteiset koulutukset.

Kuvio 32. Järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen (40 vastaajaa)

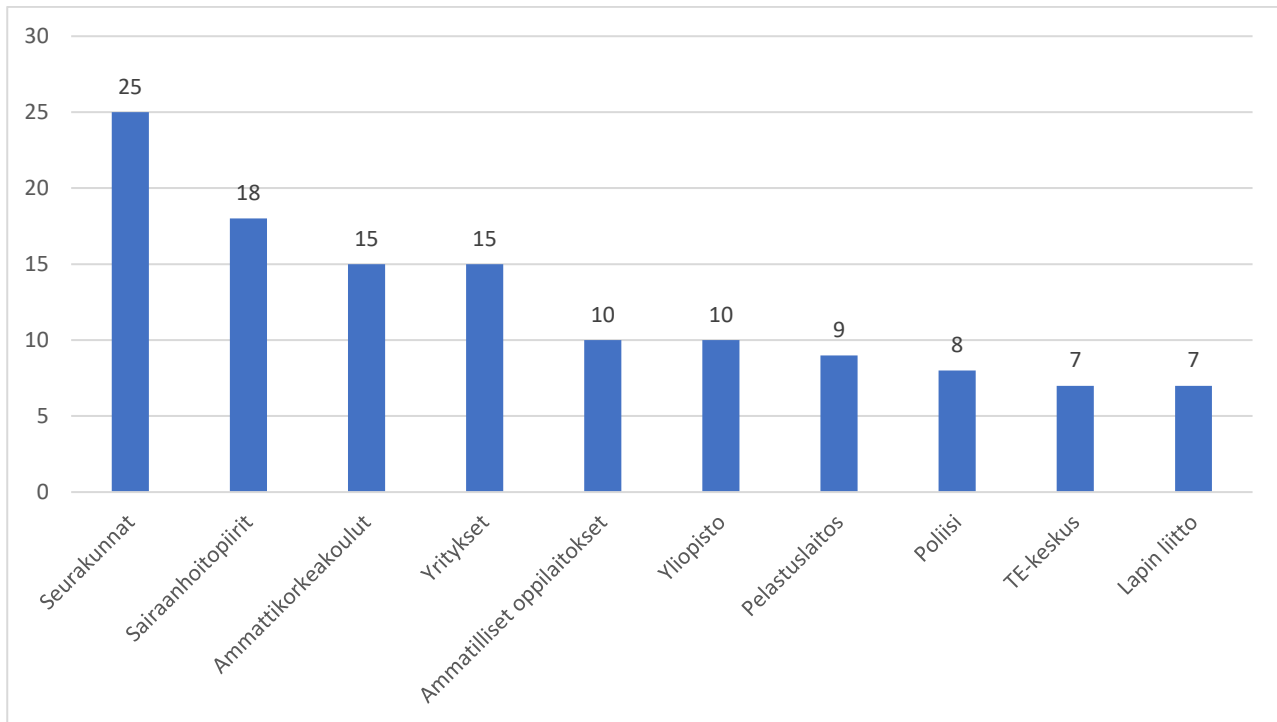
Kyselyyn vastanneet järjestöt tunnistivat monenlaisia tarpeita järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseksi. Yhteistyötä koettiin tarvittavan lisää erityisesti yhteisien tapahtumien järjestämisessä (70 prosenttia/ 28 vastaajaa), yhteisessä suunnittelussa (65 prosenttia, 26 vastaajaa), yhteisessä järjestötoimintaan innostamisessa (63 prosenttia, 25 vastaajaa), yhteisessä järjestötoiminnasta tiedottamisesta (60 prosenttia/ 24 vastaajaa) ja kokemusten jakamisessa (60 prosenttia/ 24 vastaajaa).

Kysyttäessä ideoita järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseksi, nousi esille muun muassa tarve innovaattorille ja kehittäjälle, joka luo mahdollisuuksia järjestöjen väliseen yhteistyöhön ja konkreettisesti saattaa järjestöjä yhteen. Myös koordinointi, vuosittain toteutettava yhdistysfoorumi ja yhteiset palaverit nostettiin esille.

4.3 Järjestöjen muiden toimijoiden kanssa tekemä yhteistyö Lapissa

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt tekevät aktiivisesti yhteistyötä paitsi kuntien ja järjestöjen, myös monien muiden toimijoiden kanssa. Kuten kuviosta 33. nähdään, yhteistyötahot ovat varsin moninaiset.

Kuvio 33. Järjestöjen muiden tahojen kanssa toteuttama yhteistyö vuonna 2019 (48 vastaajaa)

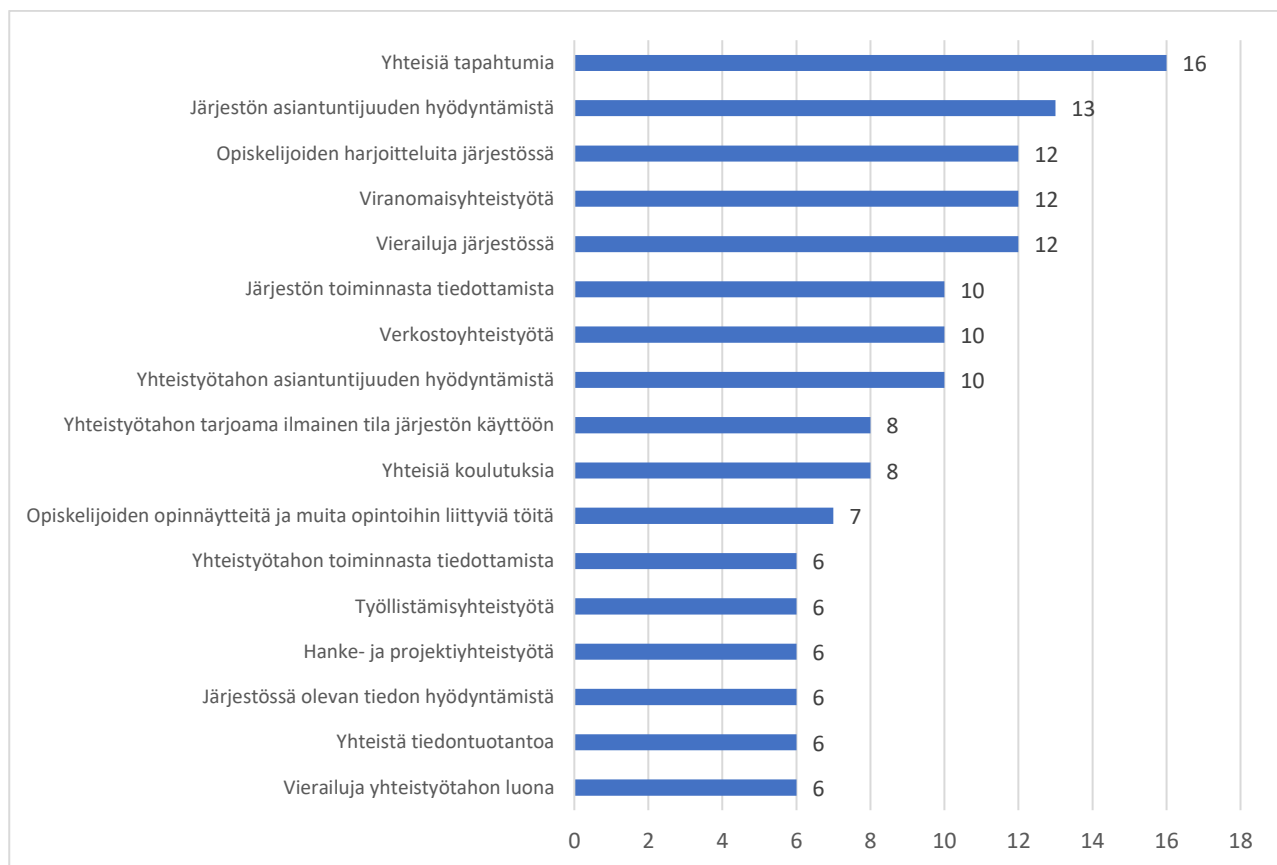

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen yleisin yhteistyökumppani (kuntia ja muita järjestöjä lukuun ottamatta) ovat seurakunnat, joiden kanssa kyselyyn vastanneista järjestöistä yli puolet (52 prosenttia/25 vastaajaa) kertoo tekevnsä yhteistyötä. Seurakuntien jälkeen toiseksi yleisin yhteistyötaho ovat sairaanhoidopiirit, joiden kanssa kyselyyn vastanneista järjestöistä 38 prosenttia (18 vastaajaa) tekee yhteistyötä. Lähes yhtä yleinen yhteistyökumppani ovat ammattikorkeakoulut ja yritykset, joiden molempien kanssa tekee yhteistyötä 31 prosenttia (15 vastaajaa) kyselyyn vastanneista järjestöistä. Yliopistojen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa yhteistyötä tekee yhtä suuri määrä eli vastaajista noin viidennes (21 prosenttia/10 vastaajaa). Lisäksi kyselyyn vastanneet järjestöt tekevät yhteistyötä muun muassa pelastuslaitoksen, poliisin, TE-keskuksen ja Lapin liiton kanssa. Seutukunnittain tarkasteltuna Rovaniemen seutukunnan kyselyyn vastanneet järjestöt tekevät suhteellisesti tarkasteltuna enemmän yhteistyötä ammattikorkeakoulun, yliopiston ja sairaanhoidopiirin kanssa.

Kuviossa 34. on esitelty järjestöjen muiden (lukuun ottamatta kunnat ja toiset järjestöt) yhteistyötahojen kanssa tehdyn yhteistyön yleisimmät yhteistyömuodot. Kuten kuviosta nähdään, yleisin yhteistyömuoto ovat yhteiset tapahtumat, joita on hieman yli puolella (52 prosenttia, 16 vastaajaa). Toiseksi yleisimpänä yhteistyömuotona mainitaan yhdistyksen asiantuntijuuden hyödyntäminen (42 prosenttia, 13 vastaajaa) ja kolmanneksi yleisin yhteistyömuoto ovat vierailut järjestössä, viranomaisyhteistyö ja opiskelijoiden harjoittelu järjestössä (39 prosenttia, 12 vastaajaa kussakin kohdassa).

Yleisiä yhteistyömuotoja ovat myös yhteistyötahon asiantuntijuuden hyödyntäminen, verkostoyhteistyö, yhdistyksen toiminnasta tiedottaminen, yhteiset koulutukset ja yhteistyötahon tarjoama tila järjestön käyttöön. Kuten kuviosta näemme, yhteistyömuodot ovat kuntien ja toisten järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön tapaan hyvin moninaiset. Yksi järjestö voi tehdä hyvin monenlaisten yhteistyötahojen kanssa yhteistyötä ja yhteistyö voi vaihdella sisällöltään suuresti. Tämän lisäksi järjestökentällä on myös toimijoita, joiden toiminnassa eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyö ei ole niin merkittävässä roolissa ja kumppanien määrä voi olla vähäinen.

Kuvio 34. Järjestöjen yhteistyömuodot eri tahojen kanssa vuonna 2019 (31 vastaajaa)

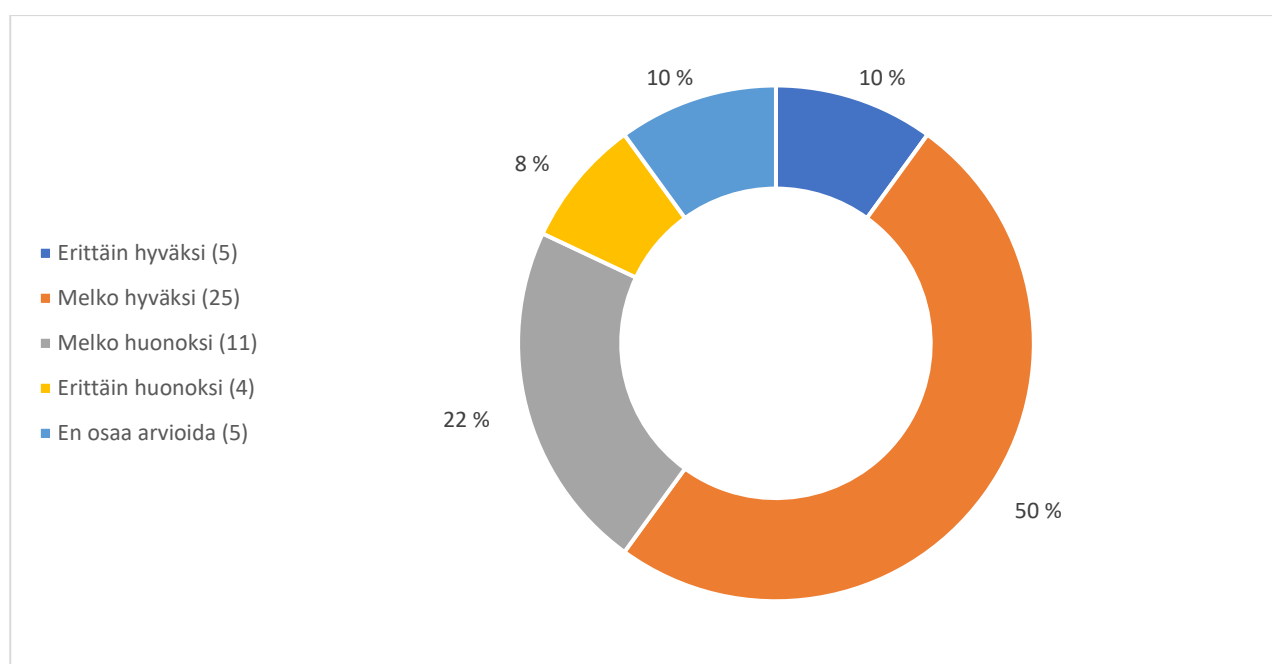

Muiden toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä kysyttäessä järjestöt nostivat esille muun muassa tarpeen asiantuntijaluentojen ja -tapaamisten järjestämiselle, avoimuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamiselle sekä yhteisten foorumien järjestämiselle. Tärkeänä pidettiin myös tiedottamisen parantamista ja yhteistyön selkeämpää suunnittelua ja sitä kautta myös resurssien tehokkaampaa hyödyntämistä.

5. Koronaepidemian vaikutuksia lappilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan

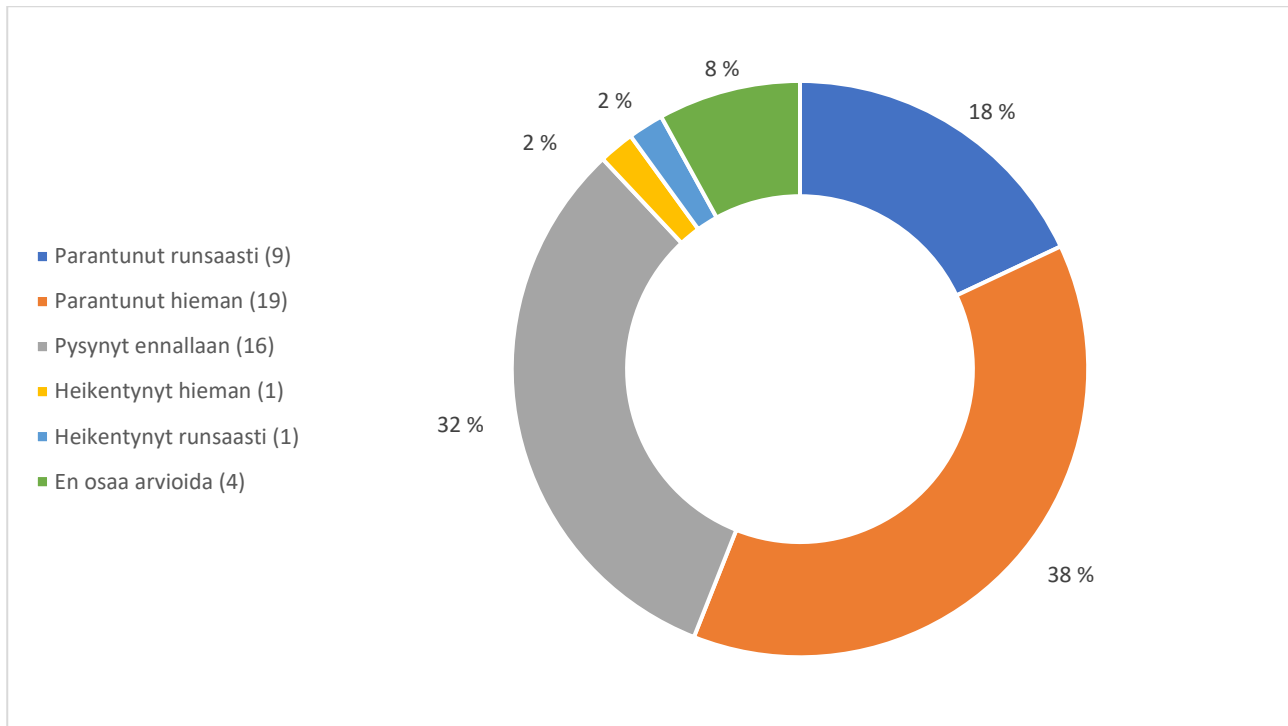
Tässä kyselyssä tarkasteltiin järjestöjen tulevaisuuden näkymien ohella myös koronaepidemian vaikutuksia järjestöjen toimintaan. Kuten kuviosta 35. selviää, vastanneista puolet (50 prosenttia, 25 vastaajaa) arvioi järjestön kyvyn reagoida poikkeustilanteisiin melko hyväksi. Melko huonoksi reagoitokyvyn puolestaan arvioi 22 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa) ja erittäin hyväksi 10 prosenttia vastaajista (5 vastaajaa).

Kuvio 35. Järjestön valmius reagoida poikkeustilanteisiin ennen keväällä 2020 alkanutta koronaepidemiaa (50 vastaajaa)

Kyselyssä pyydettiin vastaajia myös arvioimaan, miten järjestön valmius reagoida koronaepidemian tyyppisiin tilanteisiin on kehittynyt vuoden 2020 kevään ja kesän kuluessa. Kuten kuviosta 36. selviää, 38 prosenttia vastaajista (19 vastaajaa) arvioi järjestön reagoitokyvyn koronaepidemian tyyppisiin tilanteisiin parantuneen hieman. Lähes yhtä suuri osuus (32 prosenttia/16 vastaajaa) arvioi reagoitokyvyn pysyneen ennallaan. reagoitokyvyn arvioi puolestaan runsaasti parantuneen 18 prosenttia vastaajista (9 vastaajaa) ja hieman tai runsaasti reagoitokyvyn näki heikentyneen vain 4 prosenttia vastaajista (2 vastaajaa).

Kuvio 36. Järjestön valmiuden kehittyminen reagoinnissa koronaepidemian tyyppisiin tilanteisiin kevään ja kesän 2020 kuluessa (50 vastaajaa)

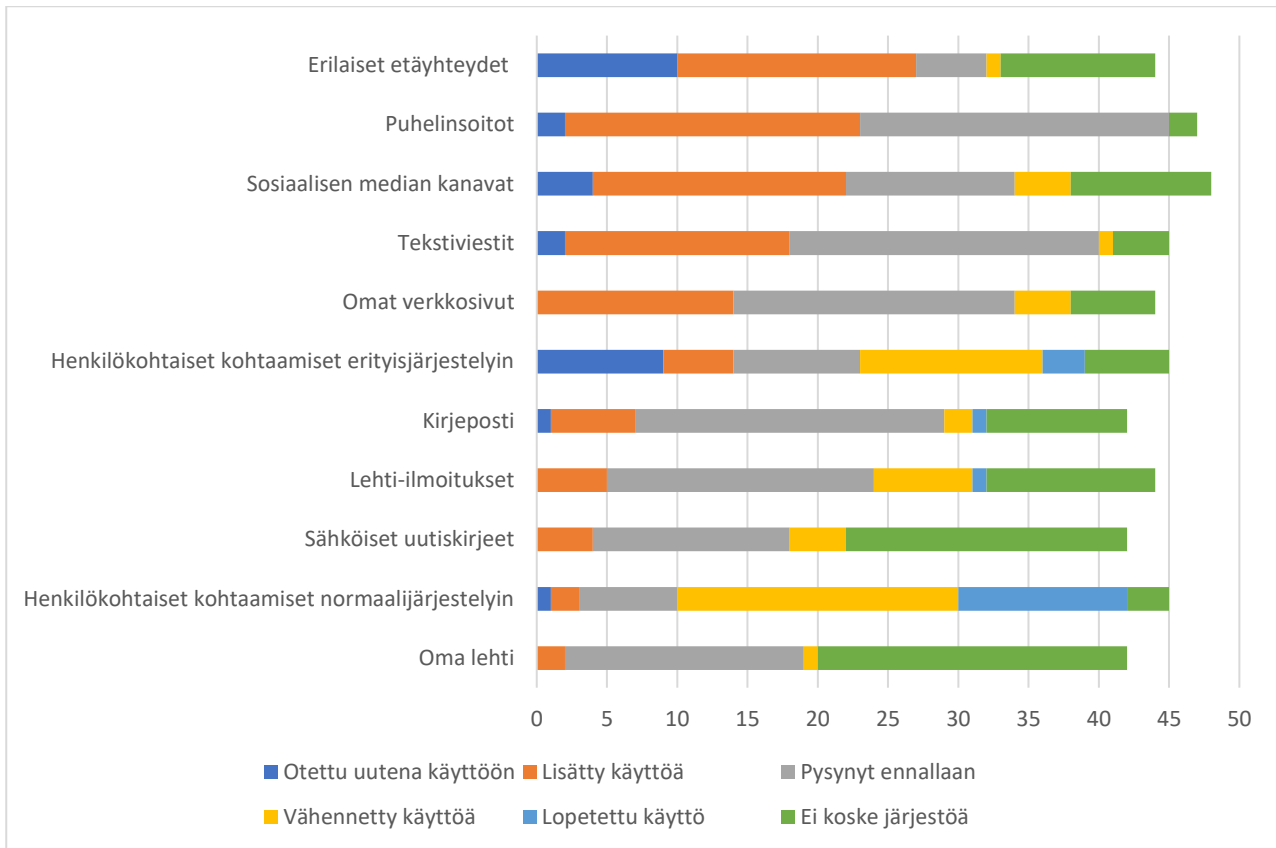

Kyselyssä kartoitettiin koronaepidemian vaikutuksia järjestöjen toiminnan eri osa-alueille. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten koronaepidemia on vaikuttanut yhdistykseen tulevien yhteydenottojen määrään, eri yhteistyökumppanien osalta. Yhteydenottojen määrä vaikuttaa kyselyn perusteella pysyneen monien yhteistyötahojen osalta useimmiten samana tai vähentyneen. Osa vastaajista tosin kertoi eri kohderyhmien kohdalla yhteydenottojen lisääntyneen, mutta vastapainona osa vastaajista kertoi kyseisen kohderyhmän kohdalla yhteydenottojen vähentyneen. Merkittävimmin yhteydenotot olivat vähentyneet uusien vapaaehtoisten, toimintaa jo aktiivisesti toteuttavien toimijoiden ja toisten järjestöjen osalta. Läheisistä huolehtivien yhteydenotot sen sijaan olivat hieman lisääntyneet.

Tuloksiin vaikuttaa toisaalta kasvanut huoli kohderyhmästä ja lisääntyneet tuen tarpeet sekä toisaalta toimintojen keskeyttäminen tai supistaminen koronaepidemian vuoksi. Vaikuttaa siltä, että yhteydenottojen muutokset ovat olleet eri järjestöissä erilaiset, riippuen toiminnan luonteesta ja järjestön kohderyhmästä.

Koronaepidemia on vaikuttanut keskeisesti järjestöjen viestintäkeinojen käyttöön kohderyhmänsä tavoittamiseksi. Kuten kuviosta 37. nähdään, merkittävimmin on lisätty erilaisten etäyhteyksien käyttöä. Etäyhteyksiä (kuten zoom ja teams) on otettu käyttöön uusina viestintäkeinoina koronaepidemian aikaan noin viidenneksessä kyselyyn vastanneista järjestöistä (20 prosenttia/ 10 vastaajaa). Koronaepidemia on lisännyt myös puhelinoitojen, tekstiviestien ja järjestön verkkosivujen käyttöä. Merkittävimmin on puolestaan vähentynyt henkilökohtaiset tapaamiset normaali- ja erityisjärjestelyin sekä erityisjärjestelyin. Lisäksi lehti-ilmoitusten määrä on vähentynyt koronaepidemian aikana, joka selittyy erilaisten toimintojen ja tapahtumien keskeyttämisellä ja näin ollen niihin liittyvän viestinnän vähentämisellä.

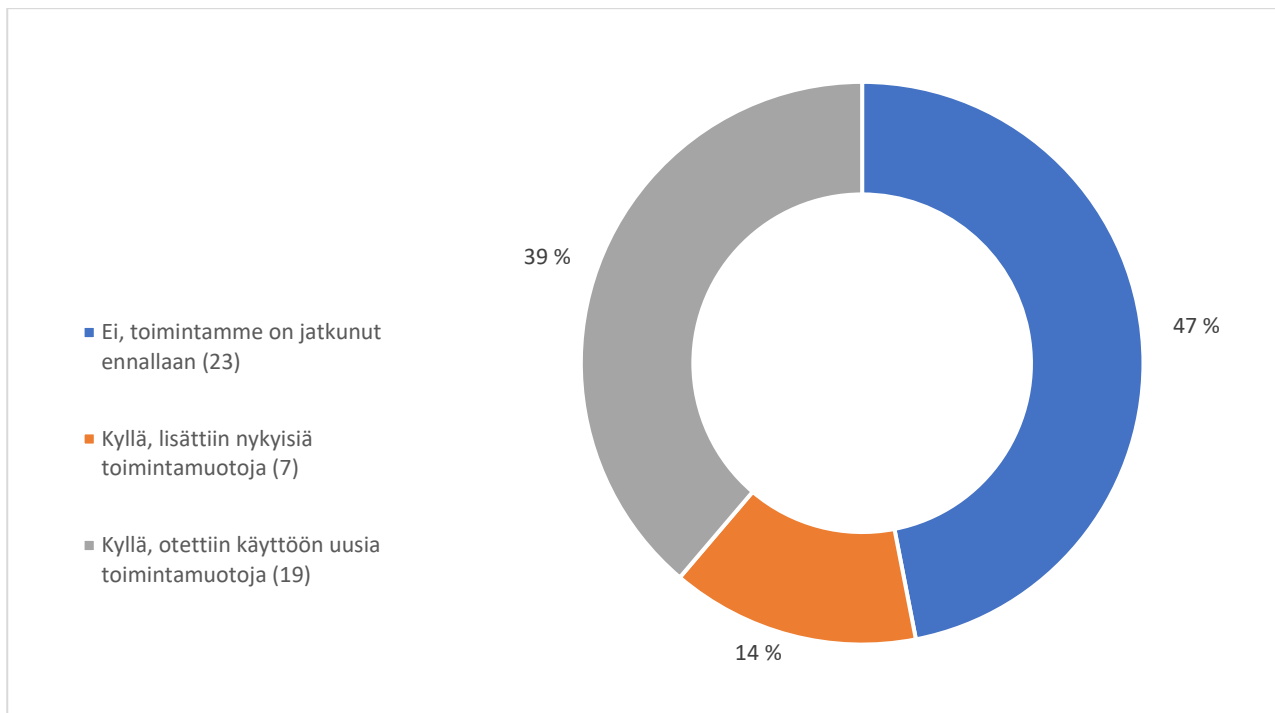
Kuvio 37. Koronaepidemian vaikutukset yhdistyksen viestintäkeinojen käyttöön kohderyhmien tavoittamiseksi. (49 vastaajaa)

Koronaepidemia vaikutti myös järjestöjen tarjoamiin toimintamuotoihin (kuvio 38.), sillä 40 prosenttia vastanneista (19 vastaajaa) kertoi, että järjestössä otettiin käyttöön uusia toimintamuotoja. Uuden toimintamuodot olivat esimerkiksi etäyhteyksillä toteutettuja kerhotapaamisia, palvelevan puhelimen toimintaa, sähköisiä kokouksia ja tapaamisten toteuttamista ulkotiloissa. Lähes puolet vastaajista (48 prosenttia/23 vastaajaa) kuitenkin kertoi toiminnan jatkuneen ennallaan ja 15 prosenttia (7 vastaajaa) kertoi järjestön lisänneen nykyisten toimintamuotojen tarjontaa.

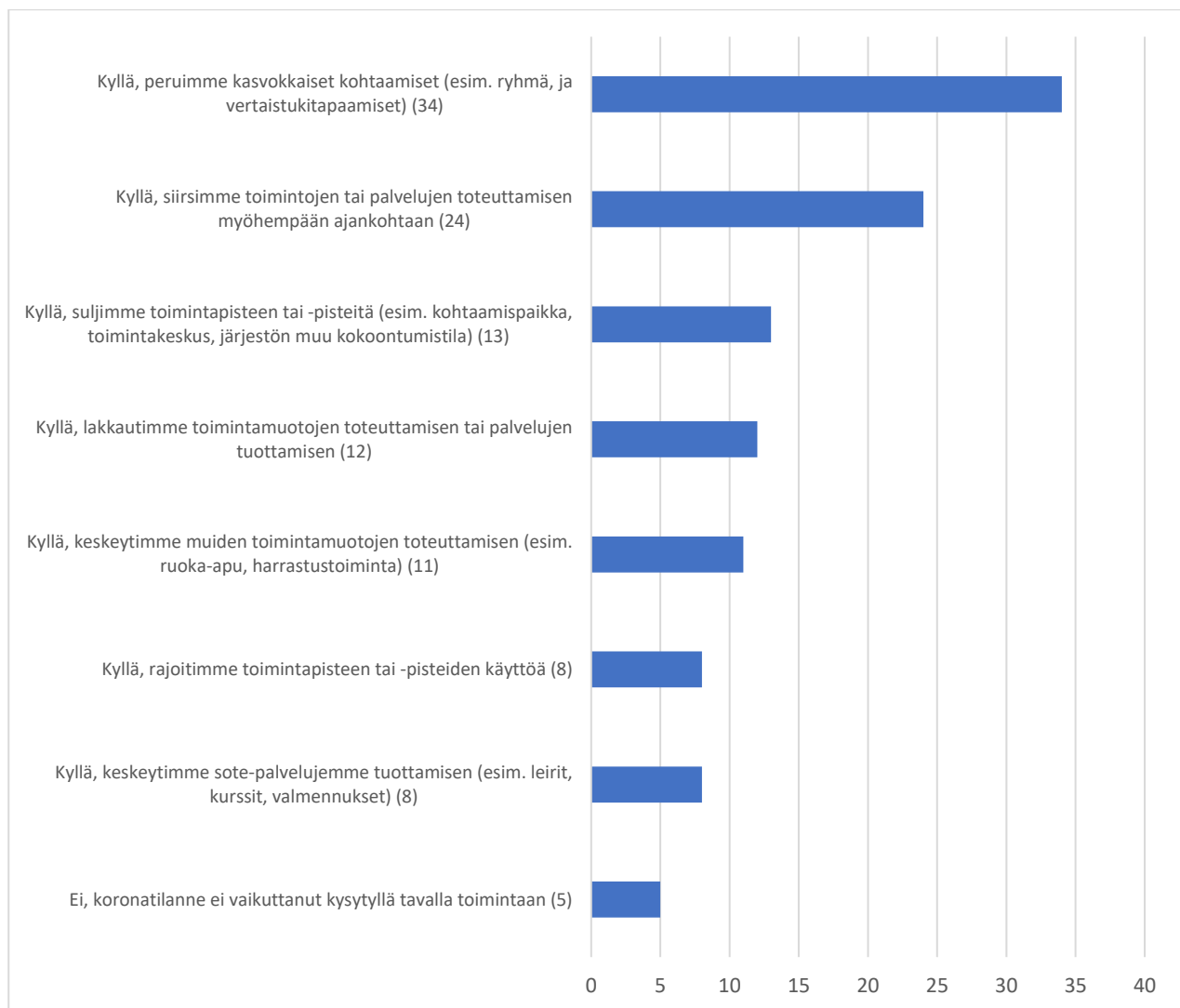

Kuvio 38. Koronaepidemian vaikutus järjestöjen toimintamuotoihin (49 vastaajaa)

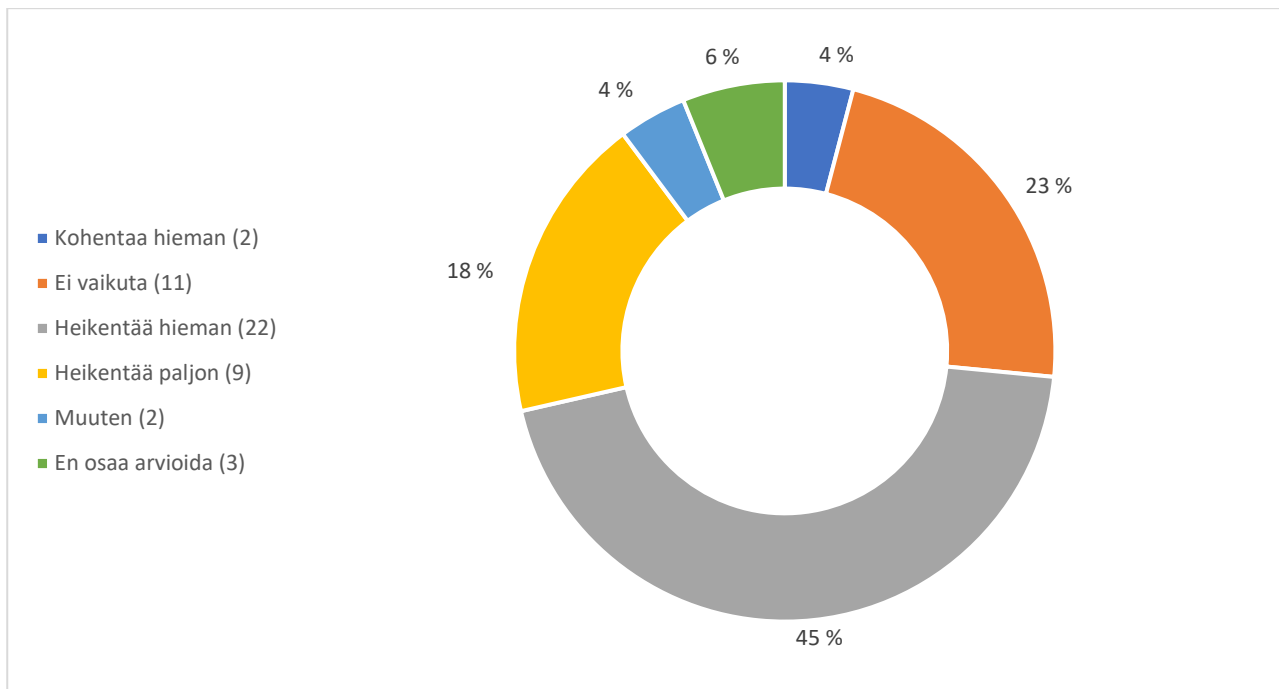
Järjestöt joutuivat myös koronaepidemian vuoksi perumaan, siirtämään ja lakkauttamaan monia toimintojaan. Kuten kuviosta 39. nähdään, koronaepidemiolla oli suurin vaikutus erilaisten kasvokkain toteutettavien kohtaamisen järjestämiseen: 69 prosenttia vastanneista (34 vastaajaa) kertoi vähentäneen näitä tapaamisia. Tämä tulos ei ole koronaepidemian luonteeseen nähden yllättävä ja itse asiassa luvun olisi voinut kuvitella olleen vielä korkeampikin. Lähes puolet vastanneista (49 prosenttia/24 vastaajaa) kertoi siirtäneensä toimintojen tai palvelujen toteuttamisen myöhempään ajankohtaan. Reilu neljännes (27 prosenttia/13 vastaajaa) puolestaan kertoi järjestön sulkeneen toimintapisteen ja vajaa neljännes (24 prosenttia/12 vastaajaa) puolestaan kertoi järjestön lakkauttaneen toimintamuodon tai palvelun tuottamisen. Kymmenen prosenttia vastanneista (5 vastaajaa) koki, että koronaepidemia ei vaikuttanut järjestön toiminnan toteuttamiseen.

Kuvio 39. Koronaepidemian vaikutukset järjestöjen toiminnan toteuttamiseen (49 vastaajaa)

Kyselyyn vastanneet arvioivat koronaepidemian vaikuttaneen myös järjestön talouteen (kuvio 40.). Vajaa puolet (45 prosenttia/22 vastaajaa) arvioi vaikutuksen olevan taloutta hieman heikentävä ja 18 prosenttia vastanneista (9 vastaajaa) arvioi koronaepidemian heikentävän taloutta paljon. Kyselyyn vastanneista 23 prosenttia (11 vastaajaa) arvioi, että koronaepidemiolla ei ole vaikutusta järjestön talouteen. Tässä kohdin on tärkeää muistaa, että kysely tehtiin noin puoli vuotta koronaepidemian alkamisen jälkeen ja vastaukset voivat olla hyvin erilaiset esimerkiksi vuotta myöhemmin.

Kuvio 40. Koronaepidemian vaikutuksen järjestöjen talouteen (49 vastaajaa)

Koronaepidemia ja sen ehkäiseminen on haastateltujen mukaan vaikuttanut toimintaan järjestöissä erilaisin tavoin. Osalle keskeisin vaikutus on ollut uusien toimintamuotojen kehittämisessä ja tarjoamisessa, ja osalle koronaepidemia on tarkoittanut asiakaskontaktien merkittävää vähentymistä ja toimintamuotojen pistämistä tauolle. Erilaisten etäyhteyksien käytöstä on tullut järjestöille entistä vahvemmin arkipäivää. Taloudellisia haasteita koronaepidemia on aiheuttanut muun muassa siksi, että erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia ei ole voitu järjestää normaalisti. Osalle järjestöistä nämä tapahtumat ja tilaisuudet ovat tärkeä tulonlähde.

Koronaepidemia on vaikuttanut myös järjestöjen toiminnan kohderyhmiin eri tavoin. Vastanneet arvioivat koronaepidemian lisänsä yksinäisyyttä, ahdistuneisuutta, turvattomuutta, uupumusta ja toimeentuloon liittyviä huolia. Järjestöt ovat pyrkineet kehittämään uudenlaisia koronaturvallisia toimintamuotoja, joiden avulla on yritetty tavoittaa ja olla yhteydessä omien kohderyhmien kanssa. Erityisen haastavina näyttävät iäkkäiden ihmisten ja omaishoitajien sekä heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden tilanteet, sillä kyseiseen kohderyhmään kuuluvilla ei ole välttämättä ollut mahdollisuutta ja/tai halua käyttää erilaisia etäyhteyksiä.

Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä siitä, mitä järjestön kohderyhmän hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulisi tehdä koronaepidemian tapaisen tilanteen jatkuessa tai toistuessa. Vastauksissa näkyivät muun muassa erilaisten toimintamuotojen kehittämisen tarpeet, etäyhteyksien avulla toteutettu yhteydenpito ja pienryhmäkohtaamisten toteuttaminen turvallisesti esimerkiksi luonnossa. Toisaalta korostettiin tarvetta kehittää erilaisia sähköisiä yhteydenpitokeinoja, mutta toisaalta esille tuli myös näkemyksiä siitä, että etäyhteyksin pidetty yhteydenpito ei riitä. Lisäksi erityisesti iäkkäät ihmiset tarvitsevat koronaepidemian kaltaisessa tilanteessa sosiaalisen kanssakäymisen lisäksi myös moninaista käytännön apua, joita järjestöissä koronaepidemian aikana kehitettiin.

6. Yhteenvetoa ja tulevaisuuden näkymiä

6.1 Yhteenvetoa kyselystä

Raportissa tarkasteltiin lappilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa vuonna 2020 toteutetun kyselystä saadun aineiston perusteella. Kyselyyn vastasi 51 eri puolilla Lappia toimivaa järjestöä. Osa vastanneista järjestöistä toimii paikallisesti, osa muutamissa kunnissa ja osa koko Lapin alueella. Vastanneet järjestöt olivat myös kokoluokaltaan moninaisia. Mukana oli pieniä vapaaehtoisvoimin toimivia järjestöjä sekä ammatillisesti toimivia, talouden kokoluokan näkökulmasta tarkasteltuna suuria järjestöjä. Kyselyyn vastanneissa oli suhteellisen suuri määrä pieniä järjestöjä, joilla ei ole palkattuja työntekijöitä. Myös palveluita tuottavia järjestöjä oli mukana suhteellisen vähän. Tämä liittyy osaltaan järjestön kokoon, usein ammatillisesti toimivat suuremman kokoluokan järjestöt tuottavat palveluita erilaisille kohderyhmille. Myös järjestöjen toimialat olivat moninaiset: eniten mukana oli sairaus- ja potilasjärjestöjä sekä eläkeläis- ja seniorijärjestöjä.

Vastanneiden järjestöjen heterogeenisuus henkilöjäsenten, talouden tunnuslukujen sekä työntekijäresurssien osalta kuvastaa hyvin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen moninaisuutta. Kyselyssä tuli henkilöstöresurssien osalta esille se, että vaikka sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on usein runsaasti henkilöjäseniä, on aktiivisten henkilöjäsenten määrä suhteellisen pieni. Tulos oli samansuuntainen kuin edellisessä kaikkiin lappilaisiin järjestöihin kohdistuneessa kyselyssä. Tässä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kyselyssä aktiivisten jäsenten osuus suhteessa kaikkiin jäseniin oli kuitenkin vielä pienempi. Tähän kyselyyn vastanneiden Lapin sosiaali- ja terveysjärjestöjen vastausten perusteella vaikuttaisikin siltä, että sosiaali- ja terveysjärjestöissä aktiivisten jäsenten osuudet ovat koko Lapin järjestökentän aktiivisten jäsenten osuuksiin peilattunakin pienet. Lisäksi huolta aiheutti aktiivisten, vapaaehtoisten ja talkoilijoiden vähentyminen. Vastanneet järjestöt kaipasivatkin tukea erityisesti uusien jäsenten saamiseen, uusien aktiivisten toimijoiden saamiseen sekä toimintaan osallistujien määrän kasvattamiseen. Myös digiosaamiseen vahvistamiseen ja viestinnän osaamiseen kaivattiin järjestöissä tukea. Niissä järjestöissä, joissa oli palkattua henkilökuntaa, oli harvemmin tarvetta viestinnän osaamisen vahvistamiselle.

Myös kohderyhmät ja toimintamuodot ovat järjestökentällä moninaiset. Myös tämä näkyi selkeästi tässä sekä myös aiemmassa kyselyssä. Kyselyyn vastanneiden järjestöjen toiminta on hyvin moninaista ja yleisimpiä toimintamuotoja ovat ohjaus ja neuvonta, harrastustoiminta, ehkäisevä työ, liikunta- ja jumppa, viestintä, tiedon välitys ja asiantuntijatoiminta. Ohjausta ja neuvontaa, ehkäisevää työtä, viestintää ja tiedon välitystä toteuttavat runsaammin ne järjestöt, joilla on palkattuja työntekijöitä.

Taloudellisten resurssien osalta esille nousi järjestöjen moninaiset tavat rahoittaa toimintaansa. Yleisimpiä rahoitusmuotoja ovat jäsenmaksut, arpajaiset ja moninainen tuotemyynti, kunnan toiminta-avustukset ja STEAn toiminta-avustukset. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista järjestöistä taloudellinen tilanne oli pysynyt vuodesta 2017 vuoteen 2019 ennallaan, osalla se oli parantunut ja osalla heikentynyt. Yli 60 prosenttia vastaajista arvioi, että koronaepidemia on vaikuttanut järjestön talouteen jo puolen vuoden aikana heikentävästi.

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen toimintaan osallistuneiden määrä on suurimmalla osalla pysynyt vuosina 2017-2019 vakaana. Neljänneksellä vastanneista osallistujamäärä on kasvanut ja pienellä

osalla vastanneista pienentynyt. Kyselyyn vastanneista järjestöistä yli 60 prosenttia kokee, että järjestöllä on liian vähän resursseja suhteessa toimintaan osallistuneiden määrään. Resurssit koettiin liian vähäisiksi useammin niissä kyselyyn vastanneissa järjestöissä, joissa ei ole palkattuja työntekijöitä. Sama havainto koski pienen talouden kokoluokan järjestöjä: pienellä taloudella toimivissa järjestöissä koettiin resurssit muita useammin liian vähäisiksi.

Kyselyyn vastanneet järjestöt tekevät laajasti yhteistyötä Lapin kuntien kanssa. Havainto on samansuuntainen aikaisemman, eri toimialojen järjestöjä koskeneen kyselyn tulosten kanssa. Kyselyyn vastanneista järjestöistä 94 prosenttia tekee yhteistyötä kunnan/kuntien kanssa. Yhteistyö on moninaista ja yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat kuntien avustukset, kuntien tarjoamat ilmaiset tilat, järjestöjen edustustehtävät kuntien toimielimissä, järjestöjen toiminnan esittely kunnalle ja yhteiset tapahtumat. Kyselyyn vastanneiden järjestöjen ja kuntien yhteistyön kehittyminen vuodesta 2017 vuoteen 2019 on moninaista: osalla yhteistyöstä on tullut säännöllisempää, osalla se on laajentunut uudenlaisiin yhteistyömuotoihin ja osalla kaventunut entisistä yhteistyömuodoista. Järjestö-kuntayhteistyön yleisimmät kehittämistarpeet liittyvät asiakkaiden ohjaukseen järjestötoimintaan, järjestöjen toiminnan näkyväksi tekemiseen ja toimijoiden väliseen tiedon jakamiseen.

Kyselyyn vastanneet järjestöt tekevät runsaasti yhteistyötä myös toisten järjestöjen kanssa: vastaajista 80 prosenttia kertoi järjestönsä tekevän yhteistyötä toisen järjestön kanssa. Järjestöjen välinen yhteistyö havaittiin myös aikaisemmassa, eri toimialojen järjestöihin kohdistuneessa kyselyssä aktiiviseksi. Yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat yhteiset tapahtumat, yhteinen virkistystoiminta, toiminnan esittely toisille järjestöille, vierailut toisiin järjestöihin sekä osallistuminen toisten järjestöjen tapahtumiin. Kuntayhteistyön tavoin myös järjestöjen välisen yhteistyön kehitys on ollut vuodesta 2017 vuoteen 2019 moninainen: osalla se on syventynyt, osalla kaventunut, osalla muuttunut säännöllisemmäksi ja osalla epävarmemmaksi. Järjestöjen väliset yhteistyön yleisimmät kehittämistarpeet liittyvät yhteisiin tapahtumiin, yhteiseen suunnitteluun, järjestötoimintaan innostamiseen, yhteiseen tiedottamiseen ja kokemusten jakamiseen.

Kuntien ja toisten järjestöjen lisäksi tärkeä yhteistyökumppani kyselyyn vastanneille järjestöille ovat seurakunnat, joiden kanssa yhteistyötä tekee yli puolet kyselyyn vastanneista järjestöistä. Yleisiä yhteistyökumppaneita ovat myös muun muassa sairaanhoitopiiri, ammattikorkeakoulu, yliopisto ja yritykset. Aikaisemmassa eri toimialojen järjestöihin kohdistuneessa kyselyssä keskeisin yksittäinen yhteistyötaho oli kuntien ja muiden järjestöjen ohella yritykset ja vasta tämän jälkeen seurakunnat ja ammattioppilaitokset. Järjestöjen yleisimmät yhteistyömuodot ns. muiden toimijoiden kanssa ovat yhteiset tapahtumat, järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen, opiskelijoiden harjoittelu järjestöissä, viranomaisyhteistyö ja vierailut järjestöissä.

Järjestöjen kuntien, toisten järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö on aktiivista ja moninaista. Sama havainto on tullut esille myös aiemmassa, eri alojen järjestöjen toimintaa koskeneessa kyselyssä. Kiinnostavana huomiona voidaan pitää sitä, että muiden toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu kuntayhteistyötä ja järjestöjen välistä yhteistyötä vahvemmin järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen. Kunnat hyödyntävät tämän kyselyn mukaan yllättävänkin vähän järjestöjen asiantuntijuutta ja sama huomio koskee järjestöjen välistä yhteistyötä: toisten järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen on huomattavasti harvinaisempaa kuin esimerkiksi yhteiset tapahtumat ja virkistystoiminta.

Kyselyssä tarkasteltiin myös koronaepidemian vaikutuksia järjestöjen toimintaan. Arviot perustuvat vastaajien syksyllä 2020 antamiin näkemyksiin, kun koronaepidemiaa oli eletty noin puoli vuotta. Koronaepidemian pitkäaikaiset vaikutukset tulevat oletettavasti näkymään järjestökentällä ja järjestöjen kohderyhmissä vielä pitkään. Lopullisia vaikutuksia on vielä mahdotonta arvioida. Vastaajat arvioivat järjestöjen valmiuden reagoida kriisitilanteisiin pysyneen koronaepidemian myötä ennallaan (noin kolmannes vastaajista) tai parantuneen hieman (alle kolmannes vastaajista) tai parantuneen runsaasti (alle viidennes vastaajista). Noin 40 prosenttia vastaajista kertoi, että järjestössä on otettu uusia toimintamuotoja koronaepidemian myötä käyttöön. Nämä uudet toimintamuodot ovat mm. erilaisia etäyhteyksin toteutettavia kerhotapaamisia, palvelevan puhelimen toimintaa, sähköisiä kokouksia ja ulkotiloissa toteutettavia tapahtumia.

6.2 Lappilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tulevaisuuden näkymiä

Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan edustamansa järjestön tulevaisuuden näkymiä. Järjestöissä nähdään tulevaisuus monin eri tavoin. Reilun neljänneksen (27 prosenttia/14 vastaajaa) mukaan tulevaisuus näyttää tasaiselta, mutta yhtä suuren osan mielestä tulevaisuus näyttää lievästi laskusuuntaiselta. Selvästi laskusuuntaisena tulevaisuuden näkee puolestaan 10 prosenttia vastaajista (5 vastaajaa). Lievästi kasvujohteisena tulevaisuuden näkee 18 prosenttia vastaajista (9 vastaajaa) ja selvästi kasvujohteiselta vain yksi vastaaja. Epävarmana tulevaisuuden puolestaan näkee 14 prosenttia vastaajista (7 vastaajaa).

Vastaajat nostivat esille monenlaisia haasteita järjestöjen tulevaisuuteen liittyen. Vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen ja aktiivisten toimijoiden mukaan saaminen näyttäytyvät osassa järjestöjä keskeisenä tulevaisuuden haasteena. Kokemusten mukaan nuoret eivät sitoudu vanhempien ikäpolvien tavoin järjestötoimintaan. Toinen keskeinen haaste liittyy rahoituksen epävarmuuteen ja erityisesti STEAn rahoitusten epävarmaksi koettuun tulevaisuuteen. Myös väestörakenteen muutokset ja sote-uudistuksen vaikutuksen järjestökenttään nousivat huolen aiheina esille. Toisaalta järjestötoiminnalle koetaan olevan edelleen yhteiskunnassamme runsaasti tarvetta ja uudenlaisten toimintamuotojen kehittäminen on järjestöissä aktiivista. Osa vastaajista näki tulevaisuuden valoisana ja piti uusien toimintatapojen kehittämistä tärkeänä.

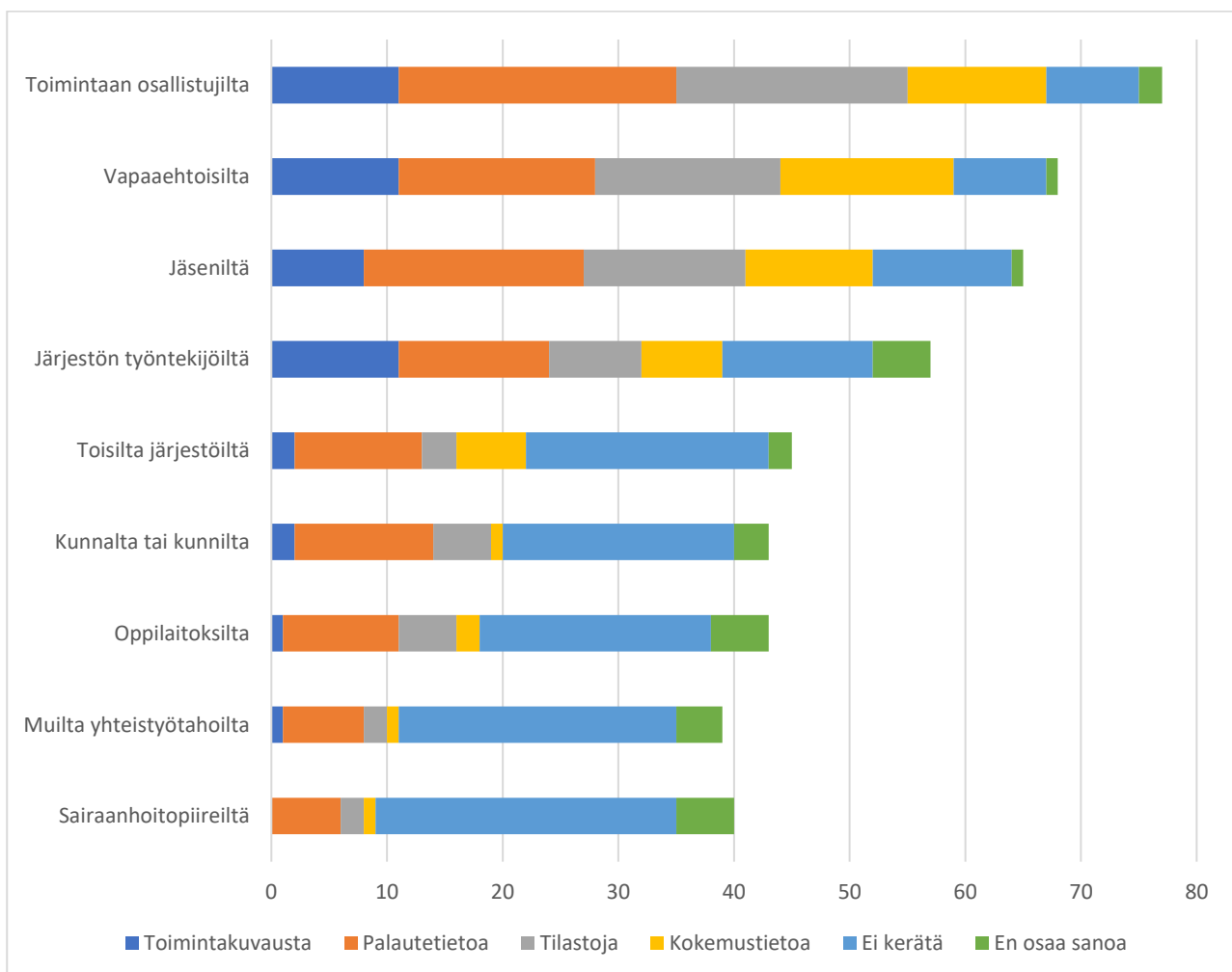
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, mitä jäisi puuttumaan, jos järjestön toiminta loppuisi. Vastaukset olivat hyvin moninaiset ja kuvaavat sitä laajaa järjestöjen toimintamuotojen kokonaisuutta, joka Lapissa on asukkaille ja erilaisille kohderyhmille tarjolla. Matalan kynnyksen toiminnot, hyvinvointia edistävä toiminta, heikoimmassa asemassa olevien tukeminen, moninainen vertaistoiminta, yhteisöllisyyttä vahvistava toiminta, virikekerhot, eri-ikäisille tarjottavat arkea tukevat toiminnot sekä järjestökentän asiantuntijuuden hyödyntäminen palvelujärjestelmän kehittämisessä ovat niitä esimerkkejä, joita järjestötoiminnalla voidaan yhteiskuntaamme tuottaa.

Kyselyyn vastanneissa järjestöissä näkyi myös huoli koronaepidemian vaikutuksesta järjestöjen toiminnan kohderyhmiin. Vastanneet arvioivat koronaepidemian lisänneen muun muassa yksinäisyyttä, ahdistuneisuutta, turvattomuutta, uupumusta ja toimeentuloon liittyviä huolia. Järjestöt ovat pyrkinet kehittämään uudenlaisia koronaturvallisia toimintamuotoja, joiden avulla on yritetty tavoittaa ja olla yhteydessä omien kohderyhmien kanssa. Erityisen haastavina näyttäytyvät iäkkäiden ihmisten ja omaishoitajien sekä heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden tilanteet. Järjestötoiminnalle on tyyppillistä toiminnan kehittäminen joustavasti ihmisten tarpeiden muuttueaa. Järjestöt toimivat lähellä ihmisiä, ja niillä on tärkeää tietoa ihmisten arjesta ja siellä olevista haasteista sekä usein myös yleisistä ihmisten elämään vaikuttavista ilmiöistä.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminnan merkitys on kiistatta tärkeä. Järjestöjen toiminnan vaikutusten osoittaminen on usein kuitenkin vaikeaa ja resursseja vaativaa. Tämä johtuu osaltaan ennalta ehkäisevän ja hyvinvointia edistävän työn vaikuttavuuden osoittamisen haasteellisuudesta. Kyselyssä kartoitettiin vastanneiden näkemyksiä järjestöjen toiminnan tulosten ja vaikutusten esille tuomisesta. 79 prosenttia (37 vastaajaa) koki tärkeäksi tulosten ja vaikutusten esille tuomisen ja 21 prosenttia (10 vastaajaa) ei osannut vastata kysymykseen. Yksikään vastaajista ei kokenut, että tuloksia ja vaikutuksia ei ole tärkeää tuoda esille.

Järjestöt keräävät eri tahoilta monipuolisesti tietoa toiminnan tuloksista ja vaikutuksista (kuvio 41.). Tietoa kerätään toimintaan osallistujilta, jäseniltä, vapaaehtoisilta, järjestön työntekijöiltä, kunnilta, toisilta järjestöiltä, oppilaitoksilta, sairaanhoitopiireiltä ja muilta yhteistyötahoilta. Kerättävä tieto on kuvausta toiminnasta, palautetietoa, tilastotietoa sekä kokemustietoa. Selkeästi eniten tietoa kerätään toimintaan osallistujilta, vapaaehtoisilta ja jäseniltä. Tämä selittyy osaltaan sillä, että esimerkiksi hankerahoitukset edellyttävät usein tiedon keräämistä muun muassa toimintaan osallistujilta. Myös muilta kerättävän tiedon määrä on suhteellisen suuri, mutta joukossa on myös järjestöjä, jotka eivät kerää merkittävästi tietoa eri tahoilta.

Kuvio 41. Järjestöjen toteuttama tiedon kerääminen järjestön toiminnan tuloksista ja vaikutuksista. (43 vastaajaa, 477 vastausta)

Järjestöjen toiminnan tuloksia ja vaikuttavuutta koskevan tiedon kerääminen näyttää kyselyn tulosten mukaan hyvin vaihtelevalta. Osalla tiedon kerääminen on hyvin systemaattista ja tietoa kerätään erilaisin tavoin ja eri kohderyhmiltä ja yhteistyökumppaneilta. Osalla tiedon kerääminen on satunnaisempaa ja voi toteutua esimerkiksi suullisten palautteiden kysymisen muodossa.

Tämä kysely kuvastaa hyvin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminnan laajuutta, moninaisuutta, haasteita ja toiminnan merkittävyyttä eri kohderyhmille. Järjestöjä koskevan tiedon ja toiminnan vaikuttavuuden esille tuominen on monesta näkökulmasta tärkeää: sitä tarvitaan toiminnan kehittämisen sekä järjestöjen eri tahojen kanssa tekemän yhteistyön kehittämiseksi. Järjestöissä on tärkeää pystyä kuvaamaan toiminnan tuloksia ja vaikuttavuutta, jotta yhteiskunnassamme löytyy myös jatkossa rahoitusta järjestöjen toiminnalle.

Tässä raportissa kuvattiin toisen Lapin maakunnallisen järjestökyselyn keskeiset tulokset. Kyselyyn vastasi 51 sosiaali- ja terveysalan järjestöä. Tulokset kertovat ensisijaisesti kyselyyn vastanneista järjestöistä, mutta luovat myös samalla suuntaa antavaa kuvaa Lapissa toimivista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä. Lisäksi osaa tuloksista voidaan tarkastella suhteessa vuonna 2018 toteutettuun ensimmäiseen järjestökyselyyn, jossa kysyttiin osin samat kysymykset. Tässä raportissa käsitelty kysely oli kuitenkin otokseltaan suppeampi, sillä se kohdistui vain sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Kyselyn kohdistuminen sosiaali- ja terveysalan järjestöihin sekä otoksen suhteellisen pieni koko on hyvä ottaa huomioon kyselystä tehtäviä tulkintoja muodostettaessa.